

BARTHOLOMAEI
CAMERARII BENEVENTANI,
DE PURGATORIO IGNE
DIALOGI DVO.

Romæ apud Antonium Bladum Impressorem
Cameralem Anno M. D. LVII.

✓
Lea
239.1
C143

UNIVERSITY
of
PENNSYLVANIA
LIBRARIES

AD SANCTISSIMVM²
PAVLVM QVARTVM
PONT. MAX.

OLENT pleriq; eam ob causam magnis uiris libros dedicare, quos longa meditatio ne excuderint, ut potentes fautores uigiliarum habeant suarum. Quod quidem si mihi quoq; spectandum sit, quisnam te hoc tempore potētior? qui non solum maiorum tuorum gloria, splendorq; domestico tantorum Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, cæterorumq; strenuissimorum equestris ordinis uirorum domus tuæ Carasæ splendes; uerū etiam utriusq; clauis potestatem retinens, & parcere subiectis soles, & impios, ac superbos, qui à te Christi vicario deficere ausi sunt, iam incipis debellare. Sunt etiam, qui lucubrationes suas uiris excellenti doctrina præditis eo consilio dedicent, ut illorum nomen, & auctoritas eas illustret, atq; commendet: si cuiusquam autem animus ea re impellitur, non ne meus etiam debet commoueri? cum tu is sis, cui neq; rerum scientia, neque uerborum copia in ullo linguarum genere deest: ut tam in rebus, q̃ in uerbis libello huic magnum ex te ornamentum possit accedere. Alij uero huiusmodi muneribus, hominibus de se bene meritis gratum suum animum uolunt declarare: quos si ego imitari uelim, quis est, cui plus, q̃ tibi debeam? cuius in familiam tanta cum benignitate ascitus sum, tantisq; laudibus, tum ore tuo enarratis, tum scriptis etiam ornatus; ut gentes omnes, de quibus iudicandi penes te ius est, & potestas, nunc eorum, qui in me iniuste debacchati sunt, iniquitatem apertissime cognoscant. Quare maiorem in modum à te peto; ut libellum hunc

eo ipso tempore conscriptum, quo hæc sedes multis calamitatibus à Domino affligebatur, ut uidelicet mentes nostras purgaret, & patientiæ periculum faceret: quo quidem tempore & iuri summis uigilijs operam dare, & ad Theologiæ studia incumbere, ut mandata tua exequi possem sic cogebar; ut neq; dormiendi locus noctis tempore mihi relinqueretur, neq; à diluculo ad mediam noctem usq; militum, lanionum, pistorum, molitorum, mulionumq; strepitus ipsis etiam sexaginta diebus, per quos feбри continua laboraui uel momento effugere possem; nunc uero nomini tuo sanctissimo consecratum benigno animo ita accipias rogo, ut & tua censura illustratum, & auctoritate confirmatum sic in manus hominum perueniat, ut nemo posthac purgatorium apud inferos ignem esse negare audeat: nec afflictionibus, quas poenitentes perpeti in hoc mundo Christi amore solent, uerè maculas peccatorum nostrorum ablui, inficias eat. Id sanè sanctitati tuæ obijci ab horum temporum hæreticis minimè poterit, quod de quibusdam falso affirmare non dubitarunt: nempe propterea Pontifices purgatorium tutatos esse, ut hac ratione Christianorum pecunias extorquere possent: quando uel bi, qui in meridie cæcutiunt, manu attrectant, tot dispensationes, quæ ad hoc usq; tempus concedi solebant, à te esse neglectas, per quas quingenta millia aureorum in ærarium inferre potuisses. At quo tempore? quum hæc alma Vrbs undiq; obsideretur, bonaq; Ecclesiæ magna ex parte tum ob præteritas necessitates alienata essent, tum etiam in præsentia ab ipsis hostibus occupata. Huic planè testimonio si quis non credat, is ne si mortuos quidem reuiuiscere diuina auctoritate faceres, crederet.

3

DE PURGATORIO IGNE
CAPVT PRIMVM.

Lutheranorum argumenta, quibus idiotæ
viti solent, eorūque solutiones.

PROTESTANS CAMERARIVS.

CIRE ex te uelim Camerari, num aliquod scripturæ testimonium aliquando legeris, in quo uocem hanc purgatorij uideris. CAM. Alterum sit de duobus necesse est, uel ut Martinum Lutherum abnegetes, uel purgatorium ignem ad tempus urentem in inferno esse palam confitearis; quando & ipse illud credebat, & discipulos suos, ut crederent, adhortabatur. PRO. Simul tamen, minime sacra scriptura id posse probari, mordicus contendebat. CAM. Credebat interim. PRO. Credere potius simulabat, ut hac ratione, liberum esse non credere, auditoribus suaderet. CAM. Parum quidem huic captiosæ uulpi hæc eius uersutia profuit: siquidem aperta satis testimonia in scriptura leguntur, quæ purgatorium perspicue probant. PRO. Rectius detorta dixisses. CAM. Si à Protestantibus detorta esse ais, recte iudicasti. PRO. Cæteris posthabitis illa legas, rogo, quæ Protestantes ad diluendum argumenta catholicorum in medium produxerunt. CAM. Cum minime suis manibus hastas milites fabricentur, & quas à fabri lignarij officina capiunt, haud æquali robore frangant: æquo animo ferre debes, ut à domo Christi, tum eas quibus patres nostri usi sunt, tum nouas ego accipiam hastas: quis enim scit, an quodam non uisō dīmicandi modo, illis protentis, sic uestram petulantiam perfringam, ut perpetuum silentium ori uestro imponam? PRO. Si pauca ara

DE PURGAT. IGNE

Primum ar-
gumentū He-
reticorum.

gumenta tu prius recte solueris, quæ ad negandum purgatorium animum meum impellunt, non modo patienti, sed etiam libenti animo te auscultabo. CAM. Perge. PRO. Si uerè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, † quando ductus in altum captiuam duxit captiuitatem, portans omnia uerbo uirtutis suæ, peccatorum purgationem faciens: † Non'ne Christi meritis is detrahit, qui purgatorium credit? CAM. Nullo purgatorio igne hi egent, qui ex lauacro regenerationis exeuntes, absq; peccato diem obeunt: nullo item hi, quibus non modo culpam peccatorum deinde commissorum, sed & pœnam Christus speciali gratia remittere uellet. At hoc discrimen inter nos est, an pro cæteris peccatis post baptismum commissis uelit. PRO. Non'ne ipsum uelle constat, si perpetuò tanquam aduocatus noster patrem pro nobis interpellat? † CAM. Nil certè petit, quod contra patris uoluntatem sit. PRO. Qua in re patri contradiceret? CAM. Iustitia Dei exigit, ut is qui post baptismum peccauit, si eum peccasse pœniteat, culpa iam remissa pœnam peccati det. PRO. Scholarum partitio, culpæ & pœnæ, satis uana hæc est. CAM. Culpam peccati in Vriam, et Bethsabæe commissi, remissam ei fuisse Natan Prophetæ Dauidi nunciauit: † qui deinde, ut pœna condonaretur, in Psalmo quinquagesimo, contribulato spiritu, & corde contrito orauit: nec effugere potuit, quin filius ex Bethsabæe natus periret, maximos item ipse, (ut pœnam solueret) ab Absalone & alijs cruciatus sustineret. † Moyses præterea tametsi, ut culpa adorationis uituli remitteretur populo Israelitico, obtinisset, † pœnæ tamen remissionem obtinere nequaquam potuit, quam deinde Israel satis duram sustinuit. † sed quid uerbis moror? non'ne uos dicitis propterea tribulationes mundi à Domino esse inuentas, ut cruciatibus pœnam peccatorum pensitemus? PRO. Falso'ne Iesus Latroni dixit, Hodie mecum eris in paradiso, ut pœna prius non soluta in paradiso

† Esaiæ 53.

† Ephe. 4.
Hebr. pri.

† i. Io. 2.

Hebr. 7.

Rom. 8.

† 2. Reg. ca. 12.

† Vi supra Psal.
118. et in lib.

2. Reg. c. 16.

cum seq.

† Exod. 32.

† Vi sup. in fi.

Secundū ar-
gumentum.

sum intraret? CAM. Nemo aliqua purgatione eget, qui martirio dignus est: quapropter ille Domini ore audiuit, se per omnia mundum esse. PRO. Minimè pro Christi fide suspensus fuit. CAM. Fateor: at quia Christum in medio martirij, Dominum redemptorem agnouit, ab eo tanquam poenitens Christianus, misericordiam, dum cruciabatur, obtinuit, qui poenam quoque in ipso martirij tempore remittit. † PRO. Occasionem certe magnam prophetæ de cura mortuorum loquentes nacli sunt, ut purgatorij mentionem facerent: eam tamen ob causam hoc alioqui necessarium opus neglexerunt, quia neque illis purgatorium hoc quod uos fingitis, reuelatum fuit, neque illud credebant, hoc enim argumentum si solueris, multa me consolatione lenies. CAM. Num quia Deus nomen suum Iehouah, neque Abraham, neque Iacob, neque Isaac reuelauit, † propterea reliquis incognitum fuit? PRO. Sanè non, Moysi enim illud ostendit. † CAM. Rationem ergo intelligis, cur si prophetæ illud ignorassent, (quod tamen negamus) adhuc cæteris reuelari potuerit. PRO. Est ne hoc ferendum, ut id credamus, cuius scriptura nunquam meminit? CAM. Vim uerbi huius multis sacræ scripturæ testimonijs iam iamque ostendam. † PRO. Nomen hoc purgatorij mihi ostendi uolo. CAM. Tu prius responde mihi, an limbum fuisse credas? PRO. Credo. CAM. Notulam hanc limbi tu mihi commonstra. PRO. Si num Abraham, & id genus similia scriptura narrat, per quæ, quid limbus sit, intelligimus. † CAM. Longe maiora apertioraque de ipso purgatorio scriptura recenset. PRO. Cur igitur utrumque omisit? CAM. Non me, sed Deum interroga, quare trinitatis quoque uocem silentio à scriptura præteriri permiserit: cur item tot mysteria in figuris et parabolis concluderit. Satis quidem esse putauit, posse electos, hos pretiosos lapides in scripturis uelatos inuenire. PRO. Et si aliquis purgatorium confiteatur, hoc tamen confiteri nunquam poterit, nostris eleemosynis, orationibus & ieiunijs quotquot in igne

† Dicemus infra
Dial. 2. cap. 1.

† Exod. cap. 6.

† Vt supra.

† In dialogo isto,
& dial. 2. c. 1.

† Luc. 16.

Tertium ar
gumentum.

Quartum ar
gumentum.

Quintum ar
gumentum.

DE PURGAT. IGNE

illo manent, liberari posse. CAM. Cur non? PRO. Si semel statutum est mori, & post hoc iudicium, † quis id immutabit, quod † Hebr. 9. irreuocabili decreto sancitum est? CAM. Pœnam ut soluerent iusti, Iesus duntaxat remissa culpa iudicauit, quam per alios solui posse non prohibuit, pro his scilicet, qui in uita id acquisiuerunt, ut uiuorum suffragia eis prodesse possent. † PRO. Quomodo per alios, Paulo dicente, Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, siue bona, siue mala? Audi, propria corporis unusquisque referat, & tace. CAM. Per proprium corpus gessit, quando in uita eum peccatorum pœnituit, ut suffragia hæc uiuorum, quæ obstinatis minime profunt, propria peccata redimere possent, pœnas grauiores per proprium corpus daturus, ubi uiuorum suffragijs in die iudicii purgatus non inueniatur. † Ecce quàm humaniter tua argumenta hætenus audiui, reliquum est ut mea nunc attento animo auscultes, qui non solum innumeris testimonijs hætenus non ponderatis, purgatorium aperte ostendam, uerum etiam uestras exceptiones, quas aduersum ea, quæ proponi solent, affertis, literæ quadrare non posse ostendam. PRO. Petrus Martyr meus collega hic est, quem ante me audiri propter multa satis æquum erit. CAM. Nihil est, æquè quod faciam lubens.

† August. Enchi.
cap. 110. &
vbiq.
ij. Cor. 5.

† August. in loco
citato. Dicemus
latius in dialo-
go. 2. cap. 3. au-
thoritate. eccle.
7. & 38.

CAPVT SECVNDVM.

Pauli auctoritate cap. iij. 1. ad Corinthios,
ignis purgatorius probatur.

Argumentū
primum pro
purgatorio

† Oteris Petre Martyr, siqua tibi occurrunt, in me-
dium producere. PET. Tuum potius est, catho-
licorum argumenta ordine recensere. CAM. Hæc
Pauli uerba sunt. [si quis autem superædificauerit
supra

supra fundamentum hoc Christi, aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, fœnum, stipulam, uniuscuiusq; opus manifestum erit. Dies Domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. si cuius opus manserit, quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse tamen saluus erit, sic tamen quasi per ignem.]

1. Cor. 3.

† Quid clarius ò Petre Martyr ad probandum purgatorium ignem in medium proferre potero? PET. Sapientior Ambrosio & cæteris tu es, qui ex illo textu hoc hauriri posse negant?

CAM. Communi Patrum opinioni subscribo, quibus placuit in illo contextu purgatorium apertissime probari, tu uerò si quid habes, in medium prome. PET. Sapiunt illi, & bene sibi consulunt, qui

pretiosa ædificant (Paulus inquit) hi sunt sacræ scripturæ authores. CAM. Reliquorum ergo Paulus non meminit, qui in uita bona opera faciunt?

PET. Solius doctrinæ Paulus meminit, ut ex hac materiæ diuersitate, argenti, auri, lapidis pretiosi, gradus indicaret, quibus in doctrina Christus magis minus ue delineatur, exprimitur ac illustratur, quemadmodum uicissim lignum, fœnum, stipulam, doctrinis alienis Christum magis minus ue deformari, atque debonestari declarant, non quidem aliud Paulus ibi agit, q̃ ut ueram euangelij, uel falsam doctrinam ostendat. CAM. Neq; Epistolæ methodum, neq; quid Paulus hoc loco agat, neq; eius uerba intellexisse uideris. PET. Quæ epistolæ methodus? CAM.

† De fid. et ope.
cap. 15. & ib.
Enchi. c. 68. de
8. quæst. q. 1. i
serm. de mortu.
ser. 4.

Augustinum lege, qui optime uerba hæc explanat. † PET. Quid tu sentias audire opto. CAM. Cum eam ob causam, ut sectas introductas excluderet, malos Corinthiorum mores dudum Paulus corripserit; ac Dei dona ex parte enarrasset: falsamq; philosophorum doctrinam exclusisset: ac deniq; non aliud fundamentum, quàm Christum nos posse ponere subiunxisset: hoc loco tres qualitates hominum distinguit. Primam illorum, qui opera sua supra Christi

E E P W R G A T . I G N E

fundamentum ædificata, sic purgata habent, ut nulla purgatione egeant: quos hac metaphora auri, argenti, lapidisq; pretiosi ostendit omnino absq; ullo detrimento saluandos. secundum illorum, qui opera supra fundamentum Christi ædificata possident, ipsi tamen ex parte purgandi sunt; † quos per ligna, fœnum, stipulam † Enchi. 68. demonstrauit: salutemq; eis cum aliquo tamen detrimento promisit, ut sic quasi per ignem salui fiant. Tertiam deniq; illorum, qui nil supra Christi fundamentum ædificatum tenent: quos æterno igni destinatos esse prænunciat, cum ait: Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitet in uobis? si quis autem templum Dei uiolauerit, disperdet illum Deus. Sed quid si citra ueritatis præiudicium fatear, de his qui uel concionando, uel scribendo, uel disputando, scripturas aut illustrant, aut deprauant, Paulum intellexisse? non ne adhuc tres cohortes faciendæ essent, ut prima illorum sit, qui supra fundamentum Christi ædificant, nullam maculam habentes, siquidem rectè hæc omnia egerunt, quos in uerbis auri, argenti, lapidisq; tu comprehendi fateris. Secunda illorum, qui itidem supra fundamentum Christi ædificarunt, non tamen absque aliqua macula purganda ædificant, dum multi cum aliqua inani gloria, quæ ueniale peccatum sit, aut concionantur, aut scribunt, aut disputant, quos in illis uocibus, ligna, fœnum, stipula contineri constat. Tertia illorum, qui scripturam deprauantes templum Dei uiolant: quos Deus disperdet, uti paulò post de ipsis Philosophis scripturam deprauantibus Paulus subiungit. PET. Hunc igitur in modum intelligantur. CAM. Si ita intelliguntur, non ne hi omnes, uel concionando, uel scribendo, uel disputando operantur? PET. Maximè. CAM. Opus ergo bonum uel malum Paulus considerat. PET. Dem hoc. CAM. Exprimi ne Paulus quale opus sit, ut speciatim de uno opere loquatur? PET. Generalibus uerbis utitur, uniuscuiusque opus manifestum erit, uniusq;

cuiusq; opus, quale sit, ignis probabit. CAM. Non igitur de uno opere maculato, sed potius de omni opere intellexit. Quod si de omni opere supra Christi fundamentum cum aliqua macula ædificato sensit, cur de ipsa explanatione scripturarum Paulum duntaxat sensisse, non autem de bonis uel malis nostris operibus egisse tu mordicus contendis? tres nanq; Paulus ostendit cohortes, quarum pars una nullo modo ardet. Secunda ad tempus exurit. Tertia uerò disperditur. PET. Non contradico. CAM. Mecum itaque concludere, si omnino errare non uis, per aurum purum, maiora bona opera, si qua sint, Paulum intellexisse: per argentum media; per lapides infima super Christi fundamentum ædificata: quæ omnia nulla purgatione egent. Per ligna, fœnum, stipulam, tam ipsa peccata uenialia, maiora, media, infima, quæ purganda sunt: † quam mortalium peccatorum pœnas, quas remissa culpa soluere obstringimur, ut maiores, uel minores, uel minimas demus, sicuti parabola à Paulo proposita per ligna, quæ diutius, per fœnum quod minus diu, & per stipulam, quæ exiguo tempore ardet, perspicue ostendit.

† Aug. Enchi. c.
68.

CAPITIS SECVNDI § I.

Eplanatio uerborum Pauli.

PETRVS MARTYR. CAMERARIVS.

NEMO quidem Pauli sensum ipso Paulo apertius explicare poterit, cuius uerba hæc sunt [uniusq; cuiusq; opus manifestum erit, dies declarabit, quia in igne reuelabitur: & cuiusq; opus quale sit, ignis probabit] CAM. Quem tu sensum his uerbis accommodas?

DE PURGAT. IGNE

C Dies

PET. Tres uoces hæ sunt, Dies, ignis, probatio. CAM. Singulas igitur singillatim enucleemus. PET. Per diem, lucem spiritus sancti ostendi censeo, qui scripturas aperit, mentesq; nostras illuminat. CAM. quanquam omnis dies, Domini dies est: diem, addita uoce domini, pro die iudicii scriptura usurpat, † illam inquam, quam diem magnam sophonias uocat. † PET. In græca editione, uocem, Domini, non legimus. CAM. Quid ad nos, qui uulgatam latinam sequi debemus? Num fortasse cum illis erras, qui editionem uulgatam, simplicem descriptionem è Græca esse, non autem à spiritu sancto per incognitum hominem eam nos habere autumant? † At quid si ita esset? quid editio uulgata addidisset? non ne illud, quod necessariò, siue pro die, siue pro luce intelligeretur, subaudiendum erat, si quidem & dies Domini, & lux Domini, non alterius esset? PET. Per diem lucem ego intelligo: per ignem, tribulationes; per probationem ipsam, uexationem, quæ dat intellectum. CAM. Si per diem, ipsam spiritus sancti reuelationem Paulus intellexisset, frustra ignem, qui per tribulationes dat intellectum, tanquam causam statim addidisset. PET. Addendus modus erat, quo spiritus sanctus id declararet, nempe quia in igne, id est tribulationibus mundi, istuc consummaretur, sicut scriptum est, uexatio dat intellectum. † CAM. Num extra tribulationes, Dei spiritus uerum sensum nobis non declarat? ut falso Propheta dixerit, sermo dat intellectum, † Num hi qui in probatione sunt, aurum, argentum, & lapidem pretiosum habentes, hi inquam qui martyrio coronantur, in igne isto non probantur? sicut litera dicit. Vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit: † qui enim dixit uniuscuiusq;, neminem exclusit. Cæterum quid Paulus ait? num ut in tempore isto opus suum unusquisq; in igne tribulationis cognoscat? minimè, quin potius, ut uniuscuiusq; opus sic reueletur, ut cæteris bona & mala opera omnium satis aperta sint, dum quidam nullo modo, quis

† August. super
Apo. Hom. 13.
† Cap. primo.

† Vide in altero
libello nostro de
vera eccle. Dei
Dialo. 2.

† Esai. 28.

† Psal. 118.

† 1. Cor. 3.

dam ad tempus, quidam perpetuo ardebunt. Deniq; uis unico argumento tibi ostendam, fieri non posse Paulum de igne tribulationum sensisse? PET. Matura. CAM. Dic amabo, an in hoc igne, aurum, argentum, lapides: itidem & ligna, fœnum, stipula, omnia probentur? PET. Omnia. CAM. Responde rursum, an æquali modo ambo probentur? PET. Inæquali, si quidem qui aurum, argentum, lapides habent; absq; ullo detrimento mercedem salutis eternæ accipient: qui uerò ligna, fœnum, stipulam, detrimentum patientur: salui tamen erunt, sic tamen, quasi per ignem. CAM. De igne igitur tribulationis minimè Paulus loquitur. PET. Quam ob rem? CAM. Quia in igne tribulationum mundi, utriq; ex æquo ardent: horum autem unus detrimentum patitur, alter uero absq; detrimento mercedem accipit. Hoc enim argumentum Petre Martyr ori tuo frenum imponit, ne deinceps de igne tribulationis Paulum locutum esse dicas. PET. Magnus hic error tuus est, dum eodem modo, iustos & iniustos cruciari in ipsis mundi tribulationibus censes. CAM. Quid causæ? PET. Quoniam iniustus minimè cum iustis dicere fas est. Qui consolatur humiles, consolatur et nos, † excipientes uerbum in tribulatione cum gaudio spiritus sancti. Rursum, abundantia gaudij illorum fuit, † ut castigati, non mortificati, quasi tristes, semper autem gaudentes. † Cum enim omnino iustus affligitur, & lucrum mori pro Christo existimat, † sola caro affligitur, nullumq; speciale detrimentum intrinsecus patitur: ille uerò, cuius opus ardet, spiritu quoq; affligitur. Hinc planè Dauid in medio tribulationis, quam propter sua peccata sustinebat, in hæc uerba prorupit, Dedisti lætitiā in corde meo, à fructu frumenti, uini, & olei sui. † & alio in loco, Circundedisti me lætitiā. † & cum in domo confusionis esset, dixit, in uia testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs. † CAM. Voces certè querulas eiusdem in medio afflictionum audimus.

2. Cor. 7.

† 1. Theff. 1.

† 2. Cor. 8.

† 2. Cor. 6.

† Philip. 1.

† Psa. 41.

† Psa. 39.

† Psa. 118.

DE PURGAT. IGNE

PET. Quando iniustus erat, mens & caro simul dolebant : Cum uerò iustus, in sola carne affligebatur, interea dum mente gaudebat. CAM. Vnde partitionem hanc hauris? PET. Quid habes quod contra hoc afferas? CAM. Perpetuò Christum iustum fuisse constat ; absque originali peccato natum : cuius caro idem quod mens perpetuò sic uoluit, ut minime in eo hæc mentis & carnis distinctio admitti possit : & tamen ante crucem uerba sequentia locutus fuit: Dico uobis, quoniam adhuc quod scriptum est, oportet impleri in me. Et cum iniquis deputatus est, etenim quæ sunt de me, finem habent. Deinde uerò coepit contristari & mæstus esse, inquiens, tristis est anima mea usque ad mortem. & non dixit triste est corpus meum, & progressus pusillum, orauit dicens: Pater, si uis, transfer calicem istum à me, uerum tamen non mea, sed tua uoluntas fiat. Apparuit autem illi Angelus de cælo confortans eum, et nihilominus factus in agonia prolixius orabat : & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. † Matth. 26. PET. Cur igitur Paulus horum gaudiorum in medio tribulationum, itidem Dauid & alij meminerunt? CAM. Stant simul cruciatus, qui carni extrinsecus admouentur, & intrinsecus quoque affligunt, cum gaudio à spiritu sancto immisso, ut systole & dyastole, quarum altera cor deprimit, altera attollit, Paulo teste, cum ait, in omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur : oportiamur, sed non destituimur : persecutionem patimur, sed non derelinquimur : humiliamur, sed non confundimur : deijcitur, sed non perimus. † Luc. 22. † 2. Cor. 4. Gaudet namque iustus, non quia patitur, sed quia propter Christum patitur ; quæ duo simul in spiritu considerari possunt : ut tametsi de propria iactura quispiam doleat, quia tamen propter Christum fit, simul gaudeat. Responde nunc, si potes. PET. Negas igitur ignem tribulationum posse sub his uerbis Pauli

† Ench. c. 68.

† Eccle. 27.

comprehendi? CAM. Igne tribulationum peccata purgari posse cum Augustino fateor. † scriptum est enim, uasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. † de illo autem Paulum esse loquutum, nego. PET. Nonne totus metaphoris Paulus hoc loco refertus est? CAM. Multis metaphoris Paulus usus est, ergo omnia ad metaphoras trahenda sunt, nil ualet consequentia ista; nam & de Christi fundamento agit, quod metaphorice intelligi non potest.

CAPITIS SECVNDI § II.

Reliquorum uerborum Pauli explicatio.

PETRVS MARTYR. CAMERARIVS.

Nosli Camerari, quid sit opus manens mercedem accipere, opus uerò exuri, detrimentum pati, atque saluari, sic tamen quasi per ignem? CAM. Permanet enim quod quisque cogitat secundum Deum (Augustinus inquit) cætera uerò ardent, quod est opus, manere, ob quod mercedem salutis æternæ à Dei misericordia iusti consequuntur. Exuruntur autem cætera, quæ uel secundum Deum non sunt, uenialia scilicet, uel si qua ad pœnam peccatorum mortaliū attinent, † quæ Deus non fecit, sed pœnā eorum præparauit, † quod est detrimentum pati, donec omnibus exustis purgata anima, ob ea opera, quæ secundum Deum supra Christi fundamentum ædificauit, ipse quoque saluetur, sic tamen quasi per ignem. PET. Laurentio Vallæ & Brasmo tu subscribis, ut propter uocem quasi, omnia improprie intelligantur? CAM. Notulam quasi, improprietas signum esse fateor, & simul in quo ipsa improprietas consistat, hos Grammaticos ignorasse addo. PET. Age ut tuo ex ore hoc audiam. CAM. Tu prius; si qua hac in re protestans

† Aug. Ench. ca.
68. & de fid.
& oper. c. 15.
16.

† Aug. de gene.
ad lit. li. 2. c. 9.
& in lib. sent.
sent. 379. de ci
uit. Dei lib. 11
cap. 18.

res considerant, in medium afferto. PET. Minimè in Græca editione saluabitur, sed seruabitur, legimus. CAM. Ecce quantum com modi uestræ græcificationes uobis afferunt; non ne saluatur id quod à domino seruatur, seruatur item quod saluatur? PET. Addunt aliqui improprietatem uocis, quasi, hoc modo intelligi, nempe quia aliquid ab inferni igne diminutum erit in isto igne, in quo ardebunt. CAM. Si hoc in igne diminuto, uti ipsi imaginantur, hi exuruntur, qui quasi per ignem salui fiunt, sua confessione purgatorium ignem ab inferni igne distinctum statuunt. PET. Quid tu sentias expecto. CAM. Memorem uerborum illorum Pauli te esse reor, Non sunt condignæ passionēs nostræ, mundi huius, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. † PET. In memoria habeo. CAM. Finge nunc Paulum audire dicentem, existimo nec etiam comprehenso igne, in quo maculæ peccatorum nostrorum exuruntur, passionēs nostras condignas esse ad futuram gloriam. Verum enim uero quia Dei misericordia eum, qui detrimentum in igne isto patietur, saluare uult; saluus erit, [sic tamen quasi per ignem] hoc est, non absq; igne, quem Deus elegit ut hoc modo saluetur, suam iustitiam ostendens: non ex igne, qui sufficiens non est ad futuram gloriam, si quidem misericordia principaliter, & secundo propter iustitiam coronamur; sed quasi per ignem saluabuntur: quasi dicat, postquam neq; per ignem, neq; sine igne, qui eiusmodi homines sunt, æternam salutem consequuntur, quasi per ignem saluabuntur. Hæc planè improprietatis nota est, his duobus rhetoricis, & tibi occulta. PET. Aliter Augustinus uerba hæc explanat. † CAM. Quid impedit quin Augustinum approbantes nouum sensum, qui literæ magis congruat, afferamus? PET. Satiùs quidem esse censeo, ut posthabitis his, quæ tot difficultates in se continent, Martinum Lutherum sequamur, cui placuit de igne conflagrationis Paulum sensisse. CAM. Absit. PET. Cur non? CAM. Quoniam ignis

† Ignis con
flagrationis.

† CAM. Quid impedit quin Augustinum approbantes nouum sensum, qui literæ magis congruat, afferamus? PET. Satiùs quidem esse censeo, ut posthabitis his, quæ tot difficultates in se continent, Martinum Lutherum sequamur, cui placuit de igne conflagrationis Paulum sensisse. CAM. Absit. PET. Cur non? CAM. Quoniam

† Rom. 8.

† Ench. c. 68.
fide et ope. cap.
15. & 16.
Et Psal. 29.
san.

ignis ille ante ipsum præcedet, ut elementa mudentur. Vocem præ-
 terea Domini præcedet, cum dicet: surgite mortui, uenite ad iudi-
 cium, qua audita corpora resurgent, ut ipsa quoque in igne, si opor-
 tet, ardeant. † quod in igne conflagrationis consumari non posset.
 Rursum ignis ille conflagrationis iustorum atque iniustorum cor-
 pora exuret. † in hoc autem igne, cuius Paulus meminit, neque om-
 nino iusti ardebunt, neque impij, qui in ignem æternum immittentur,
 sed hi duntaxat ad tempus exurentur, qui supra fundamentum
 Christi ædificauerunt, aliquas habentes maculas, quæ purgandæ sunt.
 Denique, quia si ille ignis expectandus esset, nemo ante diem illam
 in regnum cælorum intrare posset, & hoc credere hæreticum esse,
 Domini ore audiuius, qui latroni dixit, Hodie mecum eris in pa-
 radiso. † PET. Censes ergo omnino iustos in ignem illum non in-
 traturos? CAM. Siue non intrent, sed Catharinæ exemplo coram
 rota probatæ maneat: siue intrent, & cum Sidrach, Misach, &
 Abdenago non ardeant, parui refert: sat est, ut eodem igne om-
 nes probentur, qui à dextris manent, in ignem uero æternum res-
 liqui immitantur, qui à sinistris stant. † PRO. Si moriendo semis-
 natur id quod est mortale, resurgendo uero id resurgit quod est
 spirituale, † qua ratione corpus spirituale poterit affligi? CAM.
 Aut quæris an corpora illa cuius spiritus iam purgati sunt, an exu-
 ri debeant, & hoc Augustinus negauit, cuius uerba sic habent,
 Tales etiam constat ante iudicii diem per pœnas temporales, quas
 eorum spiritus patiuntur purgatos, receptis corporibus æterni ignis
 supplicijs non tradendos. † belle inueniens animarum purgationem
 corporibus prodesse, quæ si abest, utrunque
 purgandum est, ut spirituale corpus, summos
 ta omni foeditate † per omnia dicat
 nec deinde pati possit.

† Aug. in hom. de
 sanctis de aiab.
 fidelium desu.
 ser. 4.

† Tho. 4. sent.
 dist. 47. in fi.
 ibi. ad secundā
 questionem.

† Luc. 23.

† Aug. Enchi. c.
 68.

† 1. Cor. 15.

† De Ciuit. Dei
 lib. 21. c. 34.

† Aug. de Ciui.
 Dei lib. 22. ca.
 19.

DE PURGAT. IGNE
CAPUT TERTIVM.

Altero Pauli testimonio Purgatorium probatur.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

ALTERO Pauli telo uos Protestantes feriam, quo in cor uestrum immisso, purgatorium ignem negare deinceps nequeatis. Sic enim Paulus inquit: [Quorundam hominum peccata manifesta sunt, precedentia ad iudicium, quorundam, & subsequuntur. similiter & facta bona manifesta sunt, & quæ aliter habent, abscondi non possunt.] † PRO. Ne unum quidem uerbum, quod purgatorium probet, in his Pauli uerbis legimus. CAM. Quid putas Paulum dicere uoluisse? PRO. Non quidem aliud agit, q̃ ut modum ostendat, quo peccata in Ecclesia plus minus uel puniantur. CAM. De ipsa quoque die iudicii obiter Paulus egit, etenim cum ea omnia narraffet, quæ ad rectum uiuendi modum ipsi ecclesiæ necessaria sunt, deinde uerba hæc subiunxit, belle docens, non esse ecclesiæ officium, sed solius Dei, de occultis in die iudicii iudicare. PRO. Nil horum Paulus asserit. CAM. Rogabo te, priusquam uerba ipsa Pauli explicem, an omnes hi, qui ad iudicium uenient, idcirco ueniant, ut in die illa iudicentur? PRO. Iudicium condemnationis in hora mortis fit, sicut scriptum est: semel statutum est mori, et post hoc iudicium. † CAM. Omnes tamen uenient ante tribunal Christi, ut referat unusquisq; propria corporis, quæ gessit siue bona, siue mala. PRO. Venient quidem tam omnino iusti, q̃ omnino mali; non tamen ut in die illa meritorum, uel demeritorum discussio fiat. Ioannes enim inquit: Qui credit in eum, non iudicatur, qui autem non credit, iam iudicatus est. † Et alio in loco: Qui uerbum meum audit, & credit ei, qui misit me,

† 1. Thimo. 5.

† Hebr. 9.

† Io. 3.

† 10. 5.

habet uitam æternam, & in iudicium non uenit, sed transit à morte in uitam. † De omnino autem malis Propheta dixit, impij non resurgunt in iudicio. † quasi à morte in mortem resurgant. CAM. Aderunt in iudicio? PRO. Omnino. CAM. Ad quid, si iudicio discussionis non iudicantur? PRO. Quoniam duo ad ipsam diem iudicij pertinent: alterum discussio (ut aiunt) meritorum uel demeritorum, quæ iam facta est, proindeq; iterum non fiet: alterum retributionis meritorum uel præmiorum, quæ facta non sunt: & hæc postrema, ut post corporum resurrectionem fiant, in iudicium ueniunt. CAM. Qui sunt igitur illi, qui iudicio discussionis iudicantur? PRO. Quò tendas, iam uideo, conaris planè mihi persuadere, ut cum scholasticis dicam, illos iudicio discussionis iudicandos fore, qui mala, & bona opera simul habebunt: ut diuinæ iustitiæ modum intueamur, quem in ipso iudicio Deus seruat: ita ut tres cohortes faciendæ sint: prima eorum, qui omnino boni sunt, altera omnino malorum, tertia eorum qui mista opera habent: quod postremum nos negamus. CAM. Paulum ergo negatis, qui in his uerbis, quæ explicaturi sumus, tres cohortes has apertissimè ostendit. Cum enim dixit [Quorundam peccata manifesta sunt, præcedentia ad iudicium: quorundam et subsequuntur] hanc postremam cohortem habentium opera mista ostendit. Cum uerò ait [sic militer & facta bona manifesta sunt] omnino bonos cōmonstrauit. Deinde uerò cum addit, [et quæ aliter se habent, abscondi non possunt] omnino malos demonstrat, quorum quisq; peccata sua in fronte scripta habebit. PRO. Sint tres, quid tum deinde? num hac uia purgatorium probabis? CAM. Dic amabo, cur Paulus præcedere uel sequi opera ponderat? PRO. Paulum interroga. CAM. Non quidem aliam ob causam sic loquitur, nisi ut ostendat hæc mista opera, si plus mali q̃ boni retineant, rigore iudicari: si uerò plus boni, cum æquitate puniri, opus hoc mistum ab eo, quod præ-

cedit denominans; sic enim iurisconsulti, con duo senatusconsulta edita fuissent, quorum alterum Macedonianum, alterum Velleianum nominarunt, Macedonianum eam ob causam odiosum esse dixerunt, quia principaliter odio foeneratorum promulgatum fuit, qui filijs familias pecunias foenori dabant: Et secundo in fauorem filiorum familias, ac patrum, ne hac uia depauperarentur. Ex diuersa uero Velleianum, quod principaliter in fauorem mulierum factum fuit, inhibens ne pro uiris fideiubere possent: Et secundo, odio foeneratorum, qui illarum obligationem requirebant, fauorabile dixerunt, quanuis utrumque mistum esset: initium enim uniuscuiusque intuebantur. PRO. Sit ita. CAM. Si ita haec se habent, Et omnino iusti, nil mali habentes, omnino item mali nil boni retinentes, in iudicium non uenient: non ne aperte patet tertiam dari cohortem, quae bona Et mala (ut dictum est) habeat? PRO. Dem hoc. CAM. Hoc concesso, eam ob causam purgatorium perspicue Paulus his uerbis ostendit, quia si neque hi, qui in caelo sunt omnino boni, neque hi qui in inferno manent omnino mali in iudicium, ut iudicentur, ueniunt: tertium dari locum necesse est, in quo animae die illa, uel riguroso uel aequo iudicio iudicandae, usque ad illud tempus maneant.

CAPVT QVARTVM.

Pauli testimonio altero purgatorium stabilitur.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

CIRE ex te uelim, quid Paulus intellexit quando dixit, [alioqui quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? ut quid

† 1. ad Cor. 15.

sol ni 150
olli

Et baptizantur pro illis.] PRO. Anabaptistas hac in re
interroga, non autem nos protestantes, qui unam fidem, unumque
baptisma clara voce confitemur. C. A. M. Ea saltem, quae p. notes
santes sentunt, in medium prome. P. R. O. Cum nostras senten-
tias tu scire sis, qui Caietanum apprimè doctum habes, praeter ceteros
questionem hanc subtilissime differantem? C. A. M. Poterat certe
Caietanus illos sensus, quos patres nostri ante ipsum literè applica-
carunt, expressis eorum nominibus, et uerbis recensere; non au-
tem, ut omnia ex sua officina promanare uiderentur, adeo obse-
re, et absque ulla methodo loqui, ut nec se ipsum intellexerit.
PRO. Quid igitur agendum? C. A. M. Personam tu Patrum gerens
originalia eorum uerba proponere poteris, ut uicissim loquentes
tam hanc difficilem, faciliorem nostris ratiocinationibus redda-
mus. PRO. Haec Ambrosii uerba sunt. [In tantum ratam ac fla-
bilem uult ostendere resurrectionem mortuorum, ut exemplum det
eorum, qui tam securi erant de futura resurrectione, ut etiam pro
mortuis baptizarentur, si quem forte mors praueuisset, timentes
ne aut male, aut non resurgeret, aut qui baptizatus non fuerat,
unius nomine mortui finge batur, unde subiicit. Quid et bapti-
zantur pro illis? Exemplo hoc, non factum illorum probat, sed fide-
xam fidem in resurrectione ostendit.] C. A. M. Miror equidem Am-
brosium, qui ueros sensus literè perpetuo nos docet, adeo consi-
fuisse nunc loqui; nam neque modum, quo pro mortuis baptiza-
bantur, narrat; neque mentionem aliquam huiusce rei in illa
epistola Paulum non fecisse, nec facere potuisse, animaduertit:
si quidem Marcion longè post illud tempus inuenit, ut uiui pro
mortuis baptizarentur. PRO. Quae uerba illi dicebant. C. A. M.
Cum quis apud ipsos initiatus moriebatur, unum alium sub
mortui lecto recondebant, mortuum circumstabant, alloqueban-
tur, rogabant, uellet ne baptizari? Deinde cum nihil responde-

C. Ambrosii
suis.C. Modus ba-
ptizandi pro
mortuis quo
haeretici uti
bantur.

bat, is qui subitus latebat, pro illo respondebat, baptizari uel
 le: cum deinceps pro mortuo baptizabant, sed quemadmodum in
 scena fieri solet, luderes: † PRO. O quam magnum deliz
 rium inuenerunt: ad rem quæso redeamus. CAM. Animaduera
 tamus in primis Pauli uerba hoc non dicere, quod Ambrosius asse
 rit, nempe ut fidem commendauerit, alterum uero rebaptizationis
 increpauerit. PRO. Caietano subscribis? qui sic ait: Aut enim
 baptismus iste pro mortuis à Paulo improbatur, & tunc, quo modo
 baptisma est uanum, eodem & spes eorum, ex hoc uano baptisma
 te resultans, uana. Si uero baptismus approbatur, num duo baptis
 mata, non autem unum esse confitebimur? CAM. Ceteros aus
 diamus doctores necesse est, qui diuersos sensus literæ accommo
 dant. PRO. Chrysostomi opinionem tacito authore ipse affert, qui
 uerba Pauli hunc in modum interpretatus est. [ut quid pro mor
 tuis baptizantur?] id est, ut quid pro mortuis peccatis baptizan
 tur, iuxta illud Pauli. Sanguis Christi emundabit ab operibus mor
 tuis, & nimirum peccatis. [si mortui] homines [non resurgunt?]
 CAM. Approbat ipse sensum hunc? PRO. Minime. CAM. Quid
 causæ? PRO. Propter æquiocationem uocis mortis, quæ inter res
 surrectionem à morte peccatorum, & resurrectionem à morte ho
 minum, ludere quodammodo uidetur. Rursum, quia à peccatis
 spiritualiter resurgimus, à mortuis autem uerè ipsa caro resurgit,
 quantum iustorum corpora spiritualia efficiantur. † CAM. Nil
 aliud affert? PRO. Alio modo uerba hæc interpretari posse tacito
 Chrysostomo Caietanus addit, nempe ut dicamus [ut quid baptiz
 antur pro mortuis] hæc est, ut quid symbolum ore confitentur,
 in quo Apostoli pro ecclesia dicunt, Credo resurrectionem mortuo
 rum, si mortui non resurgunt? quasi uel symbolum negare debe
 ant, uel ea credere, quæ in illo continentur, atq; ipsi confitentur:
 quam opinionem ea præsertim ratione improbat, quod multis im

† Chrys. in loci
 illo.

† Ephe. 9.

† 1. Cor. c. 15.

† Chrysos
 stomus

si subol
 org ihu
 cap am
 str ioh
 am

proprietates contineat, quæ legentium animos perturbare possent.
CAM. Quæ nam ista improprietates sunt? **PRO.** Nam si eam ob
 causam dicerentur baptizari pro mortuis, quia baptizantur profes-
 tendo resurrectionem mortuorum, similiter potest dici, baptizan-
 tur pro trinitate, quia baptizantur profitendo trinitatem. **CAM.**
 Chrysostomi opinio hæc, præter ista quæ Caietanus obseruat, duas
 rationibus integra non est. Altera, quia personam illius, qui
 baptizatur, duntaxat comprehendit, nil in persona mortui ponens,
 qui post mortem credere non potest. Altera, quia Pauli uerba non
 explanat, quomodo fieri possit, ut in futurum ritè rectèq; absque
 culpa ne baptismi, & pro se & pro mortuis quispiam baptizari
 possit. Caietani itaque opinionem audiamus. **PRO.** Præsupponit
 ipse cum eodem Chrysostomo, in omni nostro baptismo factum
 quoddam sepulture & resurrectionis Christi representari: &
 quomodo Christus mortuus est, sepultus, & resurrexit; itidem
 & nos Christo crucifigamur, hoc est in lauacro submersi moriamur,
 deinde uerò resurgamus. † **CAM.** Rectè hæc contemplatus
 est Caietanus: sumpta occasione ex his, quæ Hieronymus ante eum
 dixit, cum hæc uerba Pauli explicauit. **PRO.** Quid Hieronymo
 placuit? **CAM.** Vt non solum propter remissionem peccatorum bap-
 tizemur, dum multa in hoc mundo post aquæ baptismum peccata
 patramus: uerum etiam propter resurrectionem carnis nostræ:
 siquidem anima diuersos cruciatus patiundo, non moritur, sed car-
 ro quodammodo mori uidetur, quam propterea mortuam Paulus
 appellat, ut liberata, corpus quodammodo resurrexisse dicatur.
PRO. Ab hac Hieronymi opinione te abhorreere puto. **CAM.** Vnum
 Hieronymus considerauit passionem scilicet nostram, dum & alia
 consideranda erant, sicuti paulo post intelliges. **PRO.** His præfatis
 Caietanus uolens ostendere apostolum minimè à fide, aut spe, aut
 ex uerbis istorum, qui baptizabantur pro mortuis, argumentari

C Caietas
nus.

† Colo. 2.

uoluisse, sed potius ex facto, hoc est, ex quadam historia facti, argumentum formare, sic ait. [Quid faciunt qui baptizantur pro mortuis.] hoc factum mortis & resurrectionis paulo ante enarratum cum baptizantur præsupponentes, nempe ut cum Christo moriantur, & resurgant. [si resurrectio mortuorum non est.] duas namq; representant mortes, duas item resurrectiones: Christi nimirum, qui naturaliter mortuus & sepultus est, ac uerè in carne resurrexit: hominis item, qui spiritualiter moritur, sepelitur & resurgit: ita ut cum Paulus inquit, [Quid faciunt, qui baptizantur pro mortuis] explanare hæc uerba debeamus, idest in persona mortuorum: [si mortui non resurgunt, ut quid baptizantur pro mortuis?] hoc est personas illorum agunt, dum baptizantur: quandoquidem sic baptizamur pro mortuis, sicut in ludis scenicis quidam agunt fortes, quidam modestos, quidam mortuos, qui dicuntur pro mortuis operari. Ex tali itaque baptismi ritu, quod hi, qui baptizantur, personam mortuorum agunt, ad similitudinem Christi mortui, & consequenter personam resurgentium ad similitudinem Christi resurgentis, argumentum Apostolum sumpsisse intelligendum est. Non quidem absque mysterio rursum coniunctionem, & addit, inquit, [ut quid & baptizantur?] quasi dicat, ut quid non solum baptizantur, sed & baptizantur pro illis, id est personam mortuorum gestantes: non secus ac si diceret, ut quid tali ritu personam mortuorum & resurgentium assumunt, cum baptizantur? CAM. Amphibologica hæc Caietani uerba sunt, quæ si hunc sensum habeant, nempe eum, qui rectè semel pro seipso baptizatur, mortem & resurrectionem Christi, simul & suam representare, non contradico. sed hoc Paulum isto in loco dixisse nego. non quidem uerbis contextus hæc sua opinio quadrat, quæ easdem & quatuor uocationes in se habet mortis naturalis, sepulturae & resurrectionis Christi, & mortis spiritualis, sepulturae & resurrectionis

rectionis hominis, quas paulò ante ipse alijs contradicens exclusit. Si uerò intelligat tunc pro mortuis baptizari, quando in lauacro res generantur, hoc est ut tunc & Christi et aliorum, qui mortui sunt & resurgent, personas repræsentent, hoc ego non legi, ut aliorum quoq; personas, cum baptizamur, repræsentemus. si autem factum illorum considerat, qui baptizabantur pro mortuis, quasi illud à Paulo neq; approbetur, neq; improbetur, adhuc omnia eidem Caietano obstarent, quæ ipse contra Ambrosium & Chrysostomum ponderat. PRO. Considerauit fortasse Caietanus, uoces illas, pro mortuis, personas eorum qui baptizantur, ostendere: ut Paulus dixerit, si quasi mortui ipsi baptizantur, ut deinde ipsi resurgant, ut quid sic baptizantur, si mortui non resurgunt? CAM. Minimè uerbis Pauli sensus iste congrueret, qui non modo dixit, [alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis] sed mox addidit, [ut quid & baptizantur pro illis?] quod aliud dicere est, quàm illorum factum considerare: nam duo Paulus his uerbis declarat, alterum ut baptizentur pro seipsis, alterum ut baptizentur & pro illis qui mortui sunt, quasi & pro seipsis & pro illis baptizentur, & duo sint baptismata, non unum: hoc enim Chrysostomo quoq; & Hieronymo obstat, dum in proprio baptismo pro mortuis, illis modis, quos inuenerunt, nosmet ipsos baptizari pro mortuis considerant. PRO. Quid præter ea quæ dicta sunt, in medium afferre potero? noluit Paulus intelligi non intelligatur, CAM. Non quidem abbreviata manus Domini est, ut resipiscere possis.

CAPITULUM QUINTUM.

Verus uerborum Pauli intellectus.

PROTESTANS, CAMERARIUS.

Quid tu sentias expecto. CAM. Dicam principio bona ueniam Ambrosij patris nostri, me isto in loco non uide re unde ille haui

riat, alterum Paulum improbasse, nimirum rebaptizationem: alterum approbasse, dum aliquo modo resurrectionem mortuorum sperabāt; si quidem de sola resurrectione mortuorum quæstio erat, nec uerbū de ipsa rebaptizatione in tota illa epistola legimus; quo fit ut potius id Paulus Corinthiis scribat, quo ipsi tanq̃ re permissa ad probandū resurrectionem mortuorū utantur, q̃ quod baptisma non permissum in medium promat. PRO. Necessario sic dicere Ambrosius cogitur, ne Paulum rebaptizationem approbasse uideatur. CAM. Nullam rebaptizationis culpam eos incurrere, qui talia agunt, iam iam intelliges. Porro qua ratione hæc duo, quæ Paulus in futurum tanq̃ licita protraxit, inquit, [Alioqui quid facient] ad præteritum Ambrosius trahere potuit, ut quod factum est Paulus reprehendat? Non quidem Paulus, si secundum Ambrosij sensum uerba illa enucleanda erunt ut præteritum factum increpet, generalem regulam Corinthiis, ex hac baptismi forma tradidisset: sed potius illos, qui male baptizabantur pro mortuis, increpasset. Et hoc quidem ad hominem (ut aiunt) argumentari esset, debilissimoq̃ argumento resurrectionem mortuorum probare, quam Corinthiis ostendere uolebat, si ab improbo baptismo ueram illorum spem & fidem ostendere uellet. Operæ itaq̃ pretium erit modum inuenire, ut duo sint baptismata à scriptura simul approbata, nec rebaptizari dicantur hi, qui baptismo lauacri hoc alterum baptisma addunt. PRO. Claudio placuit, ut sic uerba ista explicemus: [Quid facient qui baptizantur pro mortuis] id est pro asserta mortuorum resurrectione? & qui pro illius articuli defensione, non dubitauerunt subire martyrium uiri sancti? CAM. Diuinare potius Claudius conatur, quàm Pauli uerba explicare. Atqui satis mihi est ab eo, & Hieronymo hoc haurire, baptismi uoces has, pro passionibus nostris à paulo esse usurpatas. Quo autem ad sensum Claudij paucis responderi potest, aliud esse pro defensione resurrectionis mora

¶ Claudius

¶ Hieronymus.

tuorum martyrio baptizari, q̄ & pro se, & pro mortuis, ut litera dicit, baptizari: non quidem absq; causa à proprietate uerborum discedere licet. PRO. Quid igitur dicendum? CAM. Hoc, ut inueniamus, necesse est, scilicet quomodo uerè pro nobis, & pro mortuis baptizemur, & nihilo tamen secius rebaptizari haudquaquam sit. PRO. Expecto quid dicas. CAM. Dicam in primis iuxta Hieronymi, Claudij, atq; Dionysij Cartusiani sensum, baptismū, quo pro mortuis utebantur, nil aliud secundum Pauli uerba esse, q̄ passiones, quas pro mortuis sustinemus. PRO. Indecens quidem res uidetur, ut Paulo de baptismo loquente, uerbo hoc abuti tu uelis, ut passiones ostendat, in hac præsertim purgatorij questione, quæ in scriptura nominatim non exprimitur. CAM. Filium Dei pro me habeo, qui baptismum, ipsam passionem, quam pro alijs sustinemus, nominat, cum ait, Baptismo, quo ego baptizor, baptizari mini † & alio in loco, baptismo habeo baptizari. † PRO. Iesus sic loquendo, proprietate uerbi baptizor usus non fuit. CAM. Liceat & Paulo ita loqui: & improprie hoc uerbo utatur. PRO. Constat sanè de ipsa cruce Christum loqui uoluisse, hic autem Paulum de his afflictionibus sensisse minimè constat. CAM. Hoc quidem omnes hi, qui rectè uerba scripturæ interpretari optant, perpetuò obseruare debent, ut cum uerba aliqua difficilia sese offerunt, ex præcedentibus et sequētibus uerbis illa declarare nitantur. † PRO. Rectè sentis. CAM. Obseruemus igitur, quid Paulus paulò antè, quid uè paulò post dixerit. PRO. Perge. CAM. Id menti proponas quæso quod dudum dixi, nusquam auditum in illa epistola esse, Corinthios pro mortuis rebaptizationi operam dedisse: sed Pauli uerba fuisse, quibus resurrectionem mortuorum probat. Sic enim ipse paulò antè exorditur, [si autem Christus prædicatur quòd resurrexerit à mortuis, quomodo quidam dicunt in uobis, quoniam resurrectio mortuorum non est?] non autem hoc baptismum proposuit.

† Mar. 10.

† Luc. 12.

† Aug. de doct.
christ.

Et paulo post [si in hac uita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus.] ipsas afflictiones considerans, quas pro Christi nomine sancti uiri patiuntur. Postea uero uerba illa subiunxisse, quæ enucleare nunc laboramus; Alios quin &c. PRO. Redde. CAM. Arrige igitur aures, ne cum quibusdam pertinacibus erres, trifariamq; hunc baptismum afflictionis paulum considerasse obserua. Primo nimirum modo, cum & pro mortuis baptizamur, id est affligimur, quem baptismum illis uerbis expressit. [Alioqui quid facient qui baptizantur pro mortuis, ut quid & baptizantur pro illis.] Altero ut patiendo baptizemur pro fratribus nostris, qui uiuunt, dum ait. [ut quid & nos periclitamur omni hora? Quotidie morior propter uestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.] Tertio cum pro nobis ipsis patimur, dum inquit: [si secundum homines ad bestias pugnaui Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non resurgunt?] Belle ostendens passiones nostras & nobis, & alijs tam mortuis, quam uiuis prodesse, tamq; baptisma, hoc passionum baptisma esse, quod cum baptismo regenerationis conuenire potest. PRO. Minime Paulus unica uerborum structura hæc tria recenset, sed ad alia animum conuertit, cum dicere incipit. [ut quid & nos periclitamur?] CAM. Antiqua pertinacia tua huc te ducit, ut non expendas sæpe coniunctione, ut, Paulum usum esse, cum inquit, ut quid & baptizantur pro mortuis, ut quid & baptizamur nos omni hora, sæpe illud repetendo, si mortui non resurgunt, idem thema prosequens, non aliud exordiens. Quæ cum ita se habeant, quia mortui, qui in cælo sunt, bonorum nostrorum non egent: qui uero in inferno manent, nullam redemptionem sperare possunt, quando magnum chaos inter nos & illos positum est: † uelis nolis fateri cogeris, † Luc 16. tertium locum dari purgatorij ignis temporalis, in quo mortuorum

† Luc. 11.

† Hier. psal. 133
in verbo bene-
dicite. Chris.
in c. Matth. 24
hom. 72. col. 7
Aug. hom. 39.

animæ manebant : pro quibus nos qui uiuimus, Paulo auctore, hoc baptismo cruciatus poenas pro peccatis mortuorum pensamus. Et cum Christus dixerit. Date eleemosynam, & omnia munda sunt uobis. † propter quæ uerba patres nostri, baptismum pro peccatis post lauacrum commissis, ipsam eleemosynam nominare minimè dubitarunt, † inferam ego, non solum passionibus nostras corporales, quarum Paulus meminit, uerum etiam & quæcunq; alia bona supererogationis, quæ nobis profunt, itidem & mortuis, ad mundandas eorum animas prodesse posse. Nam baptizare nil aliud quàm mundare est : quod siue aqua, siue sanguine principio fiat, siue eleemosynis, aut afflictionibus pro nobis uel fratribus ad mundandum peccata post baptismum commissæ deinde perficiatur, baptizare semper erit. PRO. Putas tu Paulum apertius hoc non explicaturum fuisse, si purgatorij meminisset? CAM. Tu solus ignoras Paulum secundum scientiam sibi condonatum, multa (Christi exemplo) omnibus innotescere noluisse? satis esse putans ecclesiæ omnia ostendisse, quæ margaritas has à Pauli thesauro capit. Num propterea ueritatem mentis Pauli negare licebit, quia apertius loquutus non fuit? Non'ne hi potius repellendi sunt, qui nescientes Pauli uerba explicare, hos dissonos sensus, quos retulimus, literæ accommodant? Ea Paulum dixisse cogitantes, quæ Paulus ne somniauit quidem. Non'ne omni iudicio careant, cum uolunt Paulum id in præteritum increpuisse, quod in futurum ipso auctore facturi erant, & non potius longa oratione eos qui talia agere uellent, Paulum correxisse, si id cogitasset, quod ipsi cogitant?

¶ Argumē
tum s. p. pur
gatorio.

DE PURGAT. IGNE
CAPVT QVINTVM.

Christi autoritate Matth. 12. purgatorium probatur.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

NE perpetuo ad hoc asylum confugas, idcirco scis
licet uos purgatorium negare, quia nomen purga-
torij in scriptura non legitis, Domini uerba asse-
ram, quibus aperte purgatorium ostenditur, cum
ait. [Quicumque peccauerit in patrem, aut dixerit uerbum contra
filium hominis, remittetur ei, qui autem dixerit contra spiritum
sanctum, non remittetur ei, neq; in hoc, neq; in alio seculo. PRO.
Quid per hæc peccata tu intelligis? CAM. Non quidem te ignoras
re puto, sanctissimam Trinitatem unam essentiam esse, tres uero
personas, patris, filij, & spiritus sancti. Patri item potentiam tri-
bui, ac quomodo increata sua sapientia ab æterno seipsum intellis-
gens, intelligendo filij personam absq; tempore ab æterno genuerit.
Rursum à patris & filij charitate increata, spiritus sancti per son-
nam nullo interposito temporis spatio processisse: quæ, bonitas nix
mirum ipsa, est Dei, qua seipso fruitur, extra uero creaturas diligit.
PRO. Vera ais. CAM. Nouisse te quoq; autumo, per hunc spiritum
sanctum dona in nos uenisse, quæ Christum patris sapientiam co-
mittata sunt, tum ut charitate abunde diffusa in cordibus nostris, à
commisis peccatis mundaremur, tum ut omnem supernam uerita-
tem intelligeremus, tum etiam ut futura quoque præcaueremus.
PRO. Hæc quoque uera. CAM. Non igitur ignoras, eum qui in
patrem peccat, infirmitate peccare, quæ patris potentia aduersa-
tur: qui uero in filium patris sapientiam, ignorantia: in spiritum
uero sanctum, qui Dei bonitas est, malitia. PRO. Mortalia potius
à uenialibus Iesus distinguit. CAM. Tanta ne distinctione opus

erat, ut patris, filij, & spiritus sancti personarum ratio propter ipsa peccata uenialia haberetur? Non quidem hoc agit, sed phariseos peccato in spiritum sanctum peccasse commonstrare uult, dum miracula, quibus Dei bonitas utebatur, ut iesum Dei filium esse ostenderet, principi dæmoniorum dolo adscribebant: spiritusq; sancti loco spiritum immundum subrogabant, quod quidem peccatum non ea ratione non remitti iesus asserit, ut uel Deo potestatem dimittendi adimat, uel natura pœnitentibus remitti non posse dicat, quin potius, ut remitti non soleat: nam paulò post, ut remitti posse ostenderet, subiunxit, Aut facite uobis arborem bonam, uel facite arborem malam†. PRO. Cur hoc peccatum adeò graue est, ut non remittatur? CAM. Quoniam nouo lumine is indignus est, qui oblatum lumen primum negligens, sciens ac dolo, ueritati, ipsiq; spiritui sancto aduersatur.† Hinc enim fit, ut in sua cæcitate derelictus homo, ipse proprijs malefactis gaudeat: ac noua uitia prioribus addere conetur: iustitia uerò Dei induretur: pœnitentiæq; donum ei minimè detur: qua pœnitentia hominis culpa summotæ, tale peccatum neq; in hoc, neq; in alio seculo remittitur. Eam enim ob causam protoplastis pœnitentia data fuit, quia ignorantia male eligendo peccarunt.† itidem & paulo, qui ignorans in incredulitate peccauit.† Luciferò uerò denegata, qui ipsi ueritati contradicens peccauit: quare relictus fuit, ut eius superbia crescat semper. Hac enim ratione, quia rarò uisum est, ut tale peccatum pœnitentiam impetret, Petrus symoni mago dixit; Cor tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui.† Audi, si forte: uos enim huius rei optimi testes esse potestis, à quibus omne lumen Deus abstulit, ut de die in diem in superbia crescentes, traditi in reprobum sensum, proprijs peccatis gaudeatis. PRO. Ad rem redeamus, CAM. Quid tu filij Dei uerbis respondes? PRO.

†Matth. 12.

†Scd̃a scd̃æ. q.
14. 1. 3. 4. c.

†Leui. 5.

†1. Thimo. c. 1.

†Act. 8.

DE PURGAT. IGNE

contendimus nos uerba illa, in alio seculo, in Matthei euangelio abundare, siquidem in græca editione sic legimus, οὐτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὐτε ἐν τῷ μέλλοντι, quod latine uertimus, neq; in hoc seculo, neq; in futuro. CAM. O stulti & tardi corde ad credendum, qui dixit, neq; in hoc seculo, addens postea, neque in futuro, nonne dixit seculo? non quidem dixit in futurum. At quid Marcus? PRO. Marci uerba sic habent: Qui autem blasphemauerit in spiritum sanctum non habebit remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. CAM. Apertiora uerba Marci sunt, quando uox, æternum, omnia secula complectitur. PRO. Cur in græca editione Matthei uerba, quæ dixi, non legantur, mihi responderi uolo. CAM. Causa, quâ scire uis, omnibus nota est, nempe Græcos purgatorium negasse: proindeq; in hoc loco & alijs multis, quæ cæteras eorum hæreses condemnabant, illos scripturas deprauasse: hanc enim præsertim ob causam, à uulgata, quæ perpetuò integra mansit, græcam editionem corrigendam esse, optimis argumentis alibi probauimus.† PRO. Si in græca editione uerba hæc legeremus, neq; in hoc seculo neque in alio, adhuc illa abundare responderemus. CAM. O bellum diuerticulum. Perperamne Iesus loquebatur? aut securi uobis legem Dei diuidere, aut gladio circumputare licet, Domini mandatum contemnentes, quo iubet, ne uerbum quidem legis uel auferri posse, uel immutari? PRO. Dic quæso, apud quos logicos legeris duas has negationes, neq; in hoc seculo, neq; in alio, aliquid affirmare? CAM. Scire à Petro Martyre ego uelim, cuius hæc uerba sunt, qua negatione opus habeamus, si paulò ante bis dixit, remittitur ei, paulò uerò post peccatum in spiritum sanctum non remitti subiungit. nonne, duo prima remitti posse, tertium uerò nequaquam apertis uerbis dixit? PRO. Abundant ergo uerba illa, neq; in hoc seculo, neq; in alio seculo. CAM. Immo necessaria eam ob causam sunt, quia cum dicit, non remittetur ei neq; in hoc neq; in alio

† In lib. de vera ecclesia Dei in canone c. 1. 2. & 3.

in alio seculo, manens Dei propositum nunq̃ remittendi ostendit, omne tempus his uerbis concludens. PRO. Hoc quæro, unde tu haurias, peccata in patrem, & in filium, in alio quoq; seculo remitti. CAM. Cum Iesus simpliciter remitti peccata in patrem & in filium, dixisset: addens peccatum in spiritum sanctum neque in hoc, neq; in alio seculo remitti, casum excepit aliter determinatum:

† l. nam quod liq
de. §. si. ff. de
pen. leg.

quo fit, ut cum exceptio in non exceptis regulam firmet † ea huic peccato negauerit, quæ in alijs conceduntur: ita ut in hoc & in alio seculo prima duo peccata remittantur, peccatum uero in spiritum sanctum nequaq; . Nam si dixero uolo ut mei famuli uinum bibant. Deinde Architricino, ut Andreæ uinum neq; domi, neq; extra domum det, iussero; ista exceptio Andreæ à primo mandato excipit, & simul regulam, ut uinum in domo et extra domum, (sicuti exceptionis qualitas addita declarat) cæteri bibere possint, confirmat; ita quidem ut qualitas in exceptione posita regulam declaret, ut eadem cum qualitate præcepta intelligatur. PRO. Quid tum deinde?

CAM. Res certè satis aperta est, post mortem culpam remitti non posse, ne dicamus, aut in inferno redemptionem esse, aut ijs, qui impœnitentes sunt, culpam remitti. † scriptum est enim, ne uerearis usque ad mortem iustificare animam tuam: † Quoniam mortem Dei iudicium irreuocabile sequitur. † Pœna ergo est illa, quæ post mortem remitti potest ei, quem in uita eum peccasse pœnituit, obdurato uero nihil, † si autem neq; in cœlo, neq; in inferno ipsa remissio pœnæ sit, non ne tertium locum dare neces-

† Aug. de sanct.
ser. 4.

† Eccle. 18.

† Hebr. 9.

† Aug. Enchi. c.

110. et in mul

tis alijs locis

se est, in quo peccata in patrem & in filium remittantur, qui purgatorium

omnino erit?

Erasmi error.

PROTESTANS. CAMERARIVS.

¶ Argumē.
6. cōtra pur
gatorium qđ
tñ contra p
testantes res
torquetur.

OMNIS argumentorum tuorum uis in hoc solo consistit, ut
tertium locum ostendere possis, ubi animæ, ante quàm in reg
num cœlorum intrent, maneat. CAM. Ita est. PRO. Admit
tenda est consequentia hæc. Tertius locus datur, ergo ille ignis pur
gatorius est? CAM. Omnino. PRO. Irenæus cum tertium locum
hunc ostendisset, ubi omnium electorum animæ usque ad corporum
resurrectionem manent, nullam rationem purgatorii, eam ob cau
sam habuit, quia purgatoriū ignem dari non credebat. CAM. Eras
mi argumentum hoc est, qui neq; uerba neque sensum irenæi in
tellexit. PRO. Hæc Irenæi uerba sunt. [Cum enim Dominus in
medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post
deinde resurrexit, & post resurrectionem assumptus est, manifes
tum est quia & discipulorum eius (propter quos & hoc operas
tus est Dominus) animæ abibunt in inuisibilem locum definitum
eis à Deo, & ibi usque ad resurrectionem commorabuntur susti
nentes resurrectionem, post fuscipientes corpora, & perfecte res
surgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum Dominus resurrex
it, sic uenient ad conspectum Dei. Nemo enim est supra Magis
trum: perfectus autem omnis erit sicut Magister eius.] & pau
sò post [& sic resurgentes assumi quotquot Dominus hos dignos
habuerit.] CAM. Consuetus Grammatistarum error hic est, ut
sensum authoris persæpe ignorantes, uerba sic amplectantur, ut
uocabulorum potius, quàm rerum defensores sint. cum illis certè
Philosophis irenæus disputabat, quibus placuit, nullum præter
mundum hunc infernum dari, ubi corpora inhumata manent, anis

mas uerò confestim ad cœlum auolare. PRO. Siue cum illis, siue cum alijs concertatio fuerit, hoc uobis sufficit, irenæum hunc locum tertium aliter declarasse, quàm Romani sacerdotes prædicant. CAM. Aut tu illam hæresim renouare conaris, nempe animas electorum non posse ante iudicii diem in cœlorum regnum intrare: & hæc Domini ore condemnatur, si quidem Latroni dixit. Hodie mecum eris in paradiso. † aut tertium locum, qui purgatorius ignis non sit, dari contendis, ubi aliquo temporis spatio donec intrent, animæ ipsæ manere debeant. PRO. Hoc postremum eligo. CAM. Causam mihi ostendi uelim, cur animæ in hoc tertio loco manentes ad tempus, ne intrent, impediuntur? PRO. Tibi hoc onus incumbit, qui illam inquiris. CAM. Nulla certè ratio alia cogitari præter hanc unam potest, ut propterea morentur, quia interea temporis mundantur, eo quòd nil inquinatum in paradysum ingredi potest. † PRO. Nullius purgationis irenæus meminit, sed tertium locum dari simpliciter dixit. CAM. Dem ego irenæum simpliciter hunc locum posuisse, modo tu mihi responspondeas, an irenæus locum hunc circumscripserit. PRO. Inuisibilem esse dixit. CAM. Sit inuisibilis, modo tertius locus sit, ubi animæ interea temporis maneant. PRO. Tertium locum do, purgationem uerò nego. CAM. Non ne de resurrectione corporum irenæus agit, pro certo habens animas uiuere? PRO. Omnino. CAM. Non ne tu fateris animas posse ante iudicii diem ad cœlum auolare? PRO. Id ipsum confirmo. CAM. Fateris itaque primum locum inuisibilem pro omnino iustis paradysum esse. PRO. Sit ita. CAM. Hoc concesso, aliud quoque dabis, quippe secundum locum infernum dici, ubi reprobatorum animæ, donec corpora resurgant, maneant: ut totus homo absq; fine deinde crucietur. PRO. Sint duo. CAM. Fuerunt ne hæc duo in his uerbis à te citatis ab irenæo expressa? PRO. Minimè: sed ita eius uerba intelligens

† Luc 23.

† Sap. 7.
Apocal. 21.

DE PURGAT. IGNE

da sunt. CAM. Subiungam igitur ego, itidem addendum esse, hunc tertium locum extra cœlum, & æternum ignem positum, ut in regnum cœlorum intrare possint, uel ipsum purgatorium ignem necessario esse, uel locum alterum, in quibus animæ purgantur. Nam extra ignem purgatorium, animæ particularibus locis quoque circumscriptæ sunt, Deo sic iubente, uti paulò post dicam ¶ in quo ¶ Dialog. 2. purgari possunt. PRO. Vsq̃uo ad iudicij diem omnes animas in hoc tertio loco purgatorij manere Irenæus dixit, non autem ut breui tempore illo in loco permanentes in paradysum intrent. CAM. Id considerat quod esse poterit, ut aliqui usq; ad diem illam mancant. Bernardum lege, qui satis mites usque ad iudicij diem, purgatorij flammis sibi fore dicebat, modò sic exustus, æternæ salutis, uiuens certus fieret. iustus nanq; Dominus est, ut nos puniat: Misericors item, ut quorum, & quando decet, misereatur: quæ intuens Irenæus subiunxit. [sic enim uenient ad conspectum Dei] quid istud sic uenient? nisi docere, immundas animas & corpora pœnitentium in cœlum non intrare, ante quàm purgentur? ne dicamus in resurrectione mortuorum omnes animas saluari, qui in inuisibili loco manserunt, quando & infernus ipse ignis perpetui inuisibilis locus est, quapropter addidit. [& sic resurgentes assumi quotquot Dominus dignos habuerit] quid illud dignos habuerit? non ne quidam indigni ex his, qui in inuisibili loco extra paradysum manent? in inferno autem nemo dignus: ergo in purgatorio igne temporali; qui locus tertius est ab Ireno expressus. Vtinam grammaticis scirent, & has hæreses minimè audiremus.

CAPVT SEPTIMVM.

Alio Iesu Christi testimonio purgatorium stabilitur

Matth. 5.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

STO consentiens aduersario tuo citò, dum es in
uia cum eo (Iesus inquit) ne forte tradat te iudici,
& iudex tradat te ministro, & in carcerem mit-
taris. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas

¶ Argumē.
7. pro purga-
torio.

† Matth. 5.

minutissimum quadrantē. † PRO. Iesu uerba hæc sunt à nobis sæ-
pe optime explicata. CAM. Mecum hodie certas. PRO. Perge.
CAM. Cui Iesus loquitur? PRO. Homini carnali. CAM. Quis
aduersarius? PRO. Spiritus, qui aduersum carnem perpetuò mi-
litat, eiq; suadet, ut Dei mandata seruare uelit, oblatamq; crucem
sustinere: ut eam sustinendo, peccatorum suorum poenam pensitet:
poenitendoq; eius anima hunc in modum mundata in paradysum ins-
tret. CAM. Quis iudex? PRO. Dominus. CAM. Minister quis?
PRO. Satan. CAM. Metaphorica uerba hæc omnia sunt? PRO.
Omnino. CAM. Diuersi igitur sensus literæ accomodari poterunt.
PRO. Vtiq; CAM. Quem tu intellectum proponis? PRO. Domi-
nus est, qui peccatorem admonet, ut antequam ab eo affligendus
ad tempus satanæ in hoc mundo tradatur, carnem domare conetur:
ne forte, si hoc non egerit, afflictionibus bene uiuere discat. CAM.
Quoniam, si unicuiq; suo sensu metaphoras & parabolas interpre-
tari liceret, facile ad fabulas multa conuerti possent, hoc unum res-
medium huic incommodo esse arbitror, ut nil ad explicandum eas
afferatur, quod cæteris scripturæ testimonijs non quadret. PRO.
Recte. CAM. Hoc itaq; concesso, semel loquendo duo efficere con-
abor: alterum, ut hunc uestrum sensum nullo modo uerbis Iesu

accommodari posse uideatis: alterum uero, ut uerum huius sententiae Domini sensum apertissime ex his quae in medium afferam, intelligatis. PRO. MANURA. CAM. Dum es in uia, Dominus dixit: non ne? PRO. IN uia. CAM. Quenam uia haec? PRO. Quotiens uis audire, tempus sanè est, antequam spiritus carnem accuset, et aduersario satanae peccator tradatur, ut uerberibus discat rectè uis uere. CAM. Aut tu tempus illud consideras conflictus inter carnem, & spiritum, dum caro mentem ad concupiscendum tentat, ratio autem, carnis cogitationes reprimat: & hoc tempore, quia nil mali egerunt, quod in mortale peccatum transeat, tortori tradendi non possent, si uero tempus consideras, quando spiritus carni consensit, ob quod caro & spiritus affligendi sunt, tunc erimis socius potius quam aduersarius in uia spiritus ipse dicetur. Et enim cum Adam dixit, mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. † sociam sibi datam ostendit, cui ipse † Gen. 3. socius quoque delinquendo fuit. Quis enim tam delirus homo erit, qui spiritum hunc carni aduersarium esse dicat, quandoquidem, si aduersarius iste idest spiritus, iudici carnem, ut puniatur, traderet, spiritus carni consentiens & ipse tradendus esset. Porro si spiritus ipse aduersarius esset, quomodo ut caro affligatur coram iudice instaret, et non potius cum paulo, ut stimulus carnis ab eo auferretur, oraret? PRO. Nonne spiritus rerum male gestarum † 2. Cor. c. 12. sepe carnem accusat? CAM. Se ipsum simul & carnem, non tamen tam ob causam accusat, ut iudicem uideat, qui tortori eum tradat, ut carceri mandipatus puniatur, quin potius mens ipsa ad se conuersa, pro indulgentia utriusque coram iudice orat. PRO. Quem tu sensum literae accommodas? CAM. Hoc modo literam explicandam esse censo. [Esto consentiens aduersario tuo] Id est legi. PRO. Quenam improprietas haec est? CAM. Christus arguens turpis, qui dixit a moysè legislatore te propterea accu-

† Io. 5.

† Eccle. 18.

† Hebr. 9.

† Vide quæ scri
psi in dialogo
de elemosyna

c. 5. §. 2.

† Io. 5.

† Apo. 22.

cusatum iri, quod legem non seruasti, et quod si ita est, non ne
hoc modo lex aduersaria tua est, et moyses, qui ob legem non ser-
uastam te accusabit. PRO. Pergè. CAM. Cito dum es in uis-
cum eor. et hoc est usque ad mortem: siquidam uel mandata ser-
uando, uel poenitendo saltem legem non seruasse ipsam legem im-
plemus: poenitentia autem usque ad mortem conceditur: sicut
scriptum est. Ne uerearis usque ad mortem iustificari: et quoniam
semel statutum est mori: et post hoc, iudicium: et nullus poe-
nitendi relinquetur locus, quemadmodum epulonis historia docet,
qui non ut peccati eum poeniteret, sed propter dolorem auxilium
quererebat. et ne post mortem tradat te iudici. Christo cui
omne iudicium pater dedit, et iudex. Christus tradat te
ministro. satanae, quo ad ministerium hoc Deus ipse utitur. et
in carcerem mittaris. PRO. De igne ergo inferni intellexit,
quo in loca anime, ut perpetuo ibi maneat, carceri imponens
eos includuntur. CAM. Temporalem, non autem æternam car-
cerem adus expressit, cum dixit. amen dico tibi, non exies in-
de, donec reddas nouissimum quadrantem. PRO. Vox illa, dor-
nec, pro tempore perpetuo (quemadmodum illud, Donec ponam
inimicos tuos, et alio in loco, donec peperit) à nobis usurpa-
tur. CAM. Sed male. PRO. Quapropter. CAM. Quoniam uerba im-
proprie minime intelligenda sunt, quando secundum propriam signi-
ficationem intelligi possunt. Grammaticè quidem uis es, non tam-
en animaduertitis adiacentia plerumque nos cogere, ut uerba im-
proprie usurpemus, ut pote, si locum à uobis citatum intueamur, in quo
de Christo propheta agebat, cuius regnum ad tempus esse non po-
test, quando ille est, qui regnabit in æternum et in seculum seculi. et
aliud uerò testimonium, quod testatur ioseph Mariam non cognos-
uisse, donec peperit primogenitum, de Maria loquitur, quæ etiam
uestra confessione perpetuo uirgo permansit. At hic, non exhibis

inde, donec nouissimum quadrantem reddas, Dominus dicit:
 quod quidem reddere, in inferni igne perpetuo, uerificari non pos-
 test: & cum soluendo exire omnino debeat, ad tempus eos
 carceri mancipari, ut confiteamur, necesse est. PRO. Vnico ara-
 gumento os tibi obstruam. CAM. Quo? PRO. Consentire aduersa-
 rio debet, donec uita comes est. CAM. Omnino. PRO. Ille ergo
 mittitur, qui non consentit. CAM. Recte. PRO. Aduersarius, lex
 est. CAM. Maximè. PRO. Perpetuus ergo carcer propterea erit,
 quia legi non obtemperauit. CAM. Hanc consequentiam nego, nam
 legi consentit is, quem in uita legem non seruasse pœnituit, ac pœ-
 nitendo simul in uita acquirit, ut suffragia, quæ uiui pro se mortuo
 faciant, ei prodesse possint, † PRO. Quid nunc ex his omnibus col-
 ligis? CAM. Hanc ego aquam ex hoc fonte haurio, ut postquam
 paradysus, locus summæ libertatis est, inferni autem ignis & car-
 cer perpetui sunt: alterum carcerem ad tempus dari necesse sit,
 ubi malè actæ uitæ pœnam usque ad unicum quadrantem pensite-
 mus, itaq; tandem mūdati, nec aliter, in cœlorum regnum intremus.
 PRO. Poterat quidem iesus unico uerbo purgatorij ignis locum
 declarare, non autem metaphoris uti. CAM. Hac sola ratione si-
 cere omnino deberetis, quando ex his expendere licet, non
 solum notulam purgatorij iesum exprimere noluisse,
 uerum etiam rem ipsam metaphoris narrasse:

& hoc quidem ut uos et patres uestri
 carnalibus auribus audientes, spiz
 ritualibus minimè audiretis,
 electi uerò spiritu aus
 dirent.

Caput

† Aug. Enchir.
 110.

CAP. OCTAVVM
CAPVT OCTAVVM.

Ioannis testimonio ignis purgatorius hoc loco ostenditur.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

ÆC Ioannis uerba sunt. [Qui scit fratrem suum peccare peccato non ad mortem, petat, & dabitur ei uita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum ad mortem.] PRO. Quid ex hoc Ioannis testimonio colligis? CAM. Satis aperte purgatorium probari. PRO. Totus nouis inuentionibus deditus eris? CAM. Non, propterea quia uetustas suo loco conseruanda est, res nouæ, quæ optimos fructus producant, repudiandæ erunt. PRO. Quid pro peccato ad mortem intelligis? CAM. Is hoc peccato ad mortem peccat, qui fidem per charitatem operantem, ad mortem usq; à se abalienauit. † PRO. Non ergo antea peccatum ad mortem est, quam naturæ dissolutio fiat, ut pro eo ab ecclesia orari non possit. CAM. Aliud est peccatum ad mortem, hoc est peccato in spiritum sanctum in uita aliquem peccare, & pro eo in uita ecclesiam orare: quod permittitur: Aliud pro peccato ad mortem, diem functo peccatore, uelle ecclesiam orare: quod ei interdictum est. PRO. Quis distinctionis huius author? CAM. In uita nos orare posse pro tali peccato Augustinus testatur, cum ait, Peccatum ergo fratres, de quo Ioannes agit, ad mortem puto esse, cum post agnitionem Dei per gratiam Domini nostri Iesu Christi quisq; oppugnat ueritatem, & aduersum ipsam gratiam, qua reconciliatus est Deo, inuidentiæ facibus agitur. † PRO. In uita peccatum hoc modo committi Augustini uerba docent; quod autem in uita pro ipso oremus, Augustinus tacet. CAM. Sic Augustinus alio in loco inquit: De nullo

¶ Argumē
tum 8 p pur
gatorio.

† Aug. de falsa
peni. c. 4.

† Aug. lib. prim.
retra. c. 19.

DE PURGATIONE IN IGNE

desperandum, quandiu patientia Domini ad poenitentiam adducit. †
 PRO. Minimè huius peccati Augustinus meminit. CAM. De nullo
 dixit: ergo neq; de isto. Non quidem circa hoc discrimen aliquod
 inter nos esse debet, quandoquidem iam dudum ostendi, ipsum pec-
 catum in spiritum sanctum ante mortem remitti posse. Quod autem
 post mortem orare non liceat, ioannis uerba satis apertè hoc doc-
 cent, quæ, dum alterum uetant, alterum non uetitum permittunt.
 PRO. Neque pro hoc, neque pro alijs post mortem oramus. CAM.
 Cum ioannes inquit, est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut
 roget quis: ne dicamus ioannem uerbis Christi aduersari, qui pec-
 catum in spiritum sanctum, quod ad mortem est, remitti in uita pos-
 se dixit, inquit, facite uobis arborem bonam, † satis de ea ora-
 tione se loqui ostendit; quæ post mortem in fauorem peccantis ad
 mortem, Domino offertur. PRO. Illam fortasse speciem peccati
 in spiritum sanctum consideras, cuius Augustinus meminit, nempe
 quando obstinatus quispiam in hoc peccato perit? CAM. Max-
 imè. PRO. Quomodo ecclesia cor morientis cognoscere absque
 Dei reuelatione poterit, ut illum, qui diem obiit, obstinatum fuisse
 iudicare queat? Nam fieri potest, ut in hora mortis ad poeniten-
 tiam à Domino adducatur. CAM. Cum ecclesia de manifestis ius-
 dicet † si aliquem ecclesiæ rebellem, ab ea excommunicatum in sua
 obstinatione perire cernit, probabiliter eum condemnatum à Do-
 mino esse iudicat, nec pro eo orat. PRO. Hunc igitur in modum
 ioannis uerba intelligenda esse censes? CAM. Omnino. PRO.
 Quo tendas, perspicuè nunc uideo. Vis quidem hoc consequens ex
 his ioannis uerbis inferre. Pro hoc peccato ad mortem, non licet
 post mortem orare: ergo pro cæteris peccatis mortalibus, quorum
 eum qui mortuus est poenituisse constat, oramus. non pro culpa,
 quæ remissa est: ergo pro pœna. Non pro his, qui sunt in cælo, qui
 nihil soluere obligantur; Non pro his, qui in inferno manent, ubi

† Aug. de ver.
 dñi in Matthæi
 serm. xi. col. x.

† Matth. 12.

† De spon. c. tua.

nulla est redemptio ; ergo pro tertio loco purgatorij ignis , in quo
 animæ à maculis repurgantur . CAM. Non ne optimè isthuc con-
 sequitur , iohanne simpliciter dicente , vt pro peccato ad mortem
 non liceat orare ? qui enim unum excepit peccatum ad mortem ,
 quod post mortem , ecclesiæ ex his quæ uidet , notum esse potest ,
 uetans ne pro eo oremus , satis expressit ut pro cæteris , quæ ini-
 quitates fuisse potius quàm peccata ad mortem constat , post mors-
 tem oremus ; & cum post mortem frustra pro anima , quæ in cæ-
 lo , uel in igne æterno manet , ecclesia oraret : tertium locum dari
 necesse est , ubi hi maneant , pro quibus ecclesia post mortem orat .
 PRO. Vt omnes hos scopulos uitemus , sic iohannis uerba explican-
 da esse censeo , quippe ut pro peccato ad mortem , de mortali pec-
 cato intelligat : pro iniquitate , ipsa peccata uenialia . CAM. Si mor-
 tale peccatum quod fuit , ueniale peccatum propterea uocites , quia
 temporalis illius pœna est , & solui , uel patiando , uel suffragijs
 uiuorum potest , asserior . si autem pro ueniali peccato , quod com-
 mittitur , uocem hanc usurpas , eam ob causam huic tuæ opinioni ,
 ut de his peccatis iohannes duntaxat senserit , subscribere non pos-
 sum , quia ueniale peccatum iniquitas non est , tametsi peccatum
 sit . † PRO. Quid ergo erit ? CAM. Humana fragilitas dolo car-
 ens , absque quo dolo , uel eo quod dolo comparetur , mortale pec-
 catum , aut quodcunq; facinus morte dignum committi non
 potest : hoc sanè Paulus intuens dixit ; Non apprez-
 hendat uos tentatio , præterquàm humana ,
 absq; qua uitam ducere nequimus , †

† Aug. de sanct.
 serm. 41. ser. 4
 & Thom.

† 1. Cor. c. 10.

DE PURGAT. IGNE
CAPUT NONVM.

Ioannis testimonio Apocalipsis Quinto
purgatorium ostenditur.

¶ Argumē.
9. pro purga-
torio, ex apo-
calipsi libro,
quē canonis
cū eē paulo
post ostēdā.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

IOANNIS quoque uerba hæc sunt. [& omnem creaturam quæ est in cælo, & quæ super terram, & subtus terram, & mare, & quæ in eo sunt, omnes audiui dicentes sedenti in throno, & agno, benedictio & honor & gloria & potestas in secula seculorum. PRO. Si Ioannis presbyteri uerba hæc esse contendis, assentior. CAM. Ioannis Apostoli sunt. PRO. Apocryphum igitur librum illum esse respondeo. CAM. Tres satis diuersæ quæstiones hæc sunt, quæ sese in præsentia nobis offerunt: altera, an liber ille apocryphus sit, nec ne; altera, ut tam uerba à me iam dudum citata, quæ reliqua, quæ ex multis libris, quos apocryphos uos esse contendistis, allaturus sum, ut decet, explicare debeamus, explicandoque, quid uerba significant intelligamus. Tertia ut uideamus, an uobis liceat Apocalypsis librum, Tobie, & Machabæorum, apocryphos uocare: quod postremo discutiemus. PRO. Quid impedimento nobis est, quin id in præsentia fiat? CAM. Ne sæpius eadem repetere cogamur. Poterimus itaque uerba ipsa explanare, & si canonica erunt, illis stare; si uero ueritas se hunc in modum non habeat, aliter illa considerare. PRO. Perge. CAM. Quoniam aliquos in cælo esse, qui Dominum laudant, itidem et in terra minimè dubitamus, de ijs qui subtus terram & subtus mare, ac in eo manent, nostra concertatio erit. PRO. Contendis fortasse ex hoc loco purgatorium ignem probare? CAM. Quid nunc? PRO. Ne dicas ex nostro capite uelle nos uerba hæc interpretari, communem Catholicorum opinionem in medium promam, quibus placuit de honore præ-

stando naturæ Christi assumptæ in loco illo agi, quæ omnes gentes laudat. [quæ supra terram, et subtus terram sunt] id est homines uiatores & dānati. CAM. Dammati ergo ad ignem æternum, Deo benedicunt? PRO. Res apertissima est, minimè damnatos, et si Dei cognitionem quandam, quatenus eos affligit, habeant, eum tanq̃ bonitatis fontem colere, quin potius eum odisse. † Atqui, sicut credunt dæmones, & contremiscunt: eodem modo humanitati Christi omnes dammati subiiciuntur. CAM. Verba literæ obseruemus, quæ hæc sunt: [Omnes audiui dicētes sedenti in throno, et agno. Benesdictio & honor et gloria et potestas sedenti in throno, & agno.] † quæ quidem uerba adorationem, & laudem ostendunt Dei, qui sedet in throno, & agni, potius quàm seruilem timorem. PRO. Catholicis ergo aduersaris, qui palam confitentur ipsos damnatos per hæc uerba ostendi. CAM. Duæ damnatorum sunt cohortes: altera nimirum illorum, qui in æternū condemnati sunt; altera uerò eorum, qui ad tempus condemnantur: de quibus postremis, ut domino benedicāt, Catholici sentiunt. Quod si tu confirmaueris, purgatorium ignem dari, apertè cum Catholicis confiteberis: hi quidem in purgatorio igne manentes, illi sunt, qui in medio ignis Dominum laudantes, eius misericordiam præstolantur. PRO. Male has laudes hi concinere possunt, qui flammis ignis exuruntur. CAM. Ais tu, ignem ipsas quoq; tribulationes mundi esse? PRO. Aio. CAM. Scripturam ergo illam lege, quæ de his loquens, qui in igne tribulationum sunt, sic ait: Et clamauerunt ad Dominum, & de omnibus necessitatibus eorum liberauit eos. † PRO. Nemo certè, qui in igne uero exurit, laudes canit. CAM. Tyburtium, Laurentium, et multos martyres hilariter martyrium ignis sustinuisse legimus. PRO. Credant qui uolunt. CAM. Quid istud, ut uestros Lutheranos, cum rogos intrant, hilariter illa ferre prædicetis: hos uerò, & Latronem in cruce positum, atq; Ioannem in igne & oleo ma

† Tho. 4. dist. 50

† Apoc. 5.

† Psal. 106.

DE PURGAT. IGNE

nentem, Deum laudasse negetis? PRO. Laudent, quid tum deinde? CAM. Rogabo, ante quam respondeam, quid uerba illa significant, quæ postquam dixisset, & subtus terram, statim addidit [& mare, & quæ in eo sunt.] PRO. Cætera animalia maris & aeris ostendere uoluit. CAM. Non ne sæpe dixi uobis, non posse uos grammatistas ecclesiæ margaritas in thesauro scripturarum inuenire? paulò enim post multas species purgatorij ignis etiam in mundo isto dari perspicuè uobis ostendam. PRO. Dem hoc. CAM. Hoc concesso, animaduertere debes in toto libro Apocalypsis iohannem metaphoris usum esse: scriptura uerò alijs in locis per aquas ipsas tribulationes intelligit; sicut scriptum est, Transuiimus per ignem & aquam. † & alio in loco, Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis, ipsi uident opera Domini in profundo. † PRO. Non contradico. CAM. Cum ergo iohannes dixit, omnes benedicere Domino, qui in cælo super terram, & subtus terram manent, & subtus mare, & quæ in eo sunt, his metaphoris non de piscibus intellexit & cæteris animantibus, quæ si certo modo Deum laudant, minimè tamen gloriam & laudem in secula seculorum ei exhibent, sicut litera dicit: quo fit ut de hominibus intellexerit, qui super terram semotis afflictionibus cum Angelis Deum collaudant. [in mari & qui in eo sunt] id est in omni loco angustiae & tribulationis, quæ multæ sunt [& subtus terram] ubi locum dare necesse est, in quo laudetur Deus. In igne inferni perpetuo, non: ergo in igne purgatorio, qui ad tempus urit: ubi misericordiam Dei expectantes, sic concinunt. Benedictio & honor & gloria & potestas in secula seculorum. Amen. † PRO. Sunt qui putant de limbo in loco illo iohannem sensisse. CAM. Satis tamen ineptè, quando liber ille Apocalypsis multò post scriptus est, q̃ iesus limbum clausisset.

† Psa. 65.

† Psa. 106.

† Apocal. 7.

CAPVT DECIMVM.

Thobie autoritate purgatorius ignis ostenditur.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

VID uerbis Thobie respondere poteris, cum ait, Pa-

¶ Argumē.
10. pro pur
gatorio.

nem tuum & uinum tuum super sepulturam iusti
constitue, & noli ex eo manducare & bibere cum

peccatoribus. † PRO. Satis quidem mihi est, librum
illum apocryphum esse. CAM. Desine ad hoc asylum confugere,
& uerbis Thobie responde, quem canonicum esse tibi paulo post
ostendam. PRO. Causam mihi ostendi uelim, ob quam apocryphus
non sit. CAM. Iam iamq; id aperte cernes, † age igitur interim ut
Thobie uerbis respondeas, si potes. PRO. De homine iusto Thobias
loquitur, qui si in iustitia mortuus est, bonorum nostrorum haud
quaquam eget. CAM. Eum quoq; iustum esse dicimus, quem pec-
casse in uita poenituit, bonorum nostrorum indigentem, ut nostris
suffragijs poenam peccatorum pensitare queat.

† Thobie. 4.

† Infra c. 11. §.
primo.

CAPVT VNDECIMVM.

Ex Capite XII. Machabæorum satis aperte
purgatorium probatur.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

VPEREST, ut uerba libri Machabæorum affe-

¶ Argumē.
11. pro pur
gatorio.

ram, quibus Protestantium ori silentium imponam.

PRO. Tot controuersias litera illa habet, ut ab
optimo iudice uix biennio terminari possint. CAM.
sine me uerba illa in mediū producere, ut tu deinde gradatim sin-

DE PURGAT. IGNE

gula proponas, de quibus tibi responderi optas. PRO. Perge. CAM. sic uerba libri illius habent. [cum iudas machabæus gongia militibus fugam incussisset, collecto exercitu uenit in ciuitatem odolam: ubi comperto iam interfectos iudæos ob donaria idolorum fuisse occisos, ad preces conuersi, rogauerunt, ut id quod factum erat delictum obliuioni traderetur. Et facta collatione, duodecim mille drachmas argenti misit hierosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene & religiosæ de resurrectione cogitantes: nisi enim eos qui ceciderant, resurrekturos sperasset, superfluum uideretur & uanum orare pro mortuis. Et quia considerabat, quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optime haberent repositam gratiam.] Tuum igitur nunc est, ut ea proponas, de quibus disputaturi sumus. PRO. Facile iudam in propria opinione falli potuisse, dum idolatras saluos fore considerauit, in primis propono. CAM. Vita eius, sanctum uirum iudam fuisse ostendit, qui reuelatione sic potuit loqui. PRO. Diuinare potius hoc est, quod questioni à me propositæ respondere. CAM. Minimè hoc in controuersia est, an illi salui fuerint, nec ne: quin potius an pro eis iudas unà cum populo rectè orare, eleemosynasque elargiri potuerint, quos saluos fore putabant. Non quidem tibi hoc negare licebit, nempe consuetudinem ecclesiæ israelitarum orandi pro mortuis, atque eleemosynas pro animabus defunctorum erogandi, illo in loco satis apertè ostendi. Quid enim in litera illa continetur quod recens hebræorum uiuentium consuetudo non seruet? hac enim ratione ritus iste ab hebræis hodie seruatur, qui ante christi aduentum ab israelitis obseruabatur? Quod si illi sic uiuunt, num etiam si nullus liber machabæorum scriptus fuisset, id ipsum consuetudo non ostendit, quod liber ille recenset? PRO. Num ab his, quæ israelitæ seruant, uiuendi regulam ecclesia nostra sumere debet? CAM. Minimè hoc contendo, sed potius ipsam consuetudinem in libro machabæorum enarratam

enarratam ueram etiam Hebræorum tempore fuisse. PRO. Pro ad-
 uentu Messie, qui limbum spoliaret, orabant. CAM. Vnde hoc
 hauris? non ne pulchrum hoc est, ut superrogationis opera, quæ pro
 pensatione poenæ peccatorum in uirtute futuri Messie elargiebantur,
 tu ad aduentum Messie conuertras? Hæc ut memoriæ commen-
 des rogo, propter quædam, quæ paulò post enarraturus sum, & res
 liqua aggrediamur. PRO. Secunda ratio, quæ abhorrere ab hoc li-
 bro animum meum impellit, hæc est: quia Razia factum, quod mor-
 tem sibi consciuerit, magnopere commendat, causam addens, quia
 nobiliter mori uoluit. CAM. Iosephi uerba sunt, non autem Razia,
 idq; historiæ author commendauit, quod iustitia comite Razias fecit.
 PRO. Palam Augustinus Razia factum improbat. CAM. Razias.
 Magna quidem authoritatis Augustinus est, sed eo maior eccle-
 sia catholica, quæ librum Machabæorum canonicum fecit. PRO.
 Fecit utiq; sed non aliter, nisi ut sobrie legendo, aliquid boni à li-
 bro illo lectores exciperent. CAM. Omnes hæreticorum libri,
 cessante inhibitione facta ne legantur, propter hunc finem ab ec-
 clesia legi possunt: at canonicis omnino stare debemus. PRO. Quid
 Augustino respondes? CAM. Si ita res processisset, uti Augusti-
 nus obseruat, peccatum Razia nulla ratione excusari posset, quæ-
 dam tamen mihi occurrunt, quæ ex eodem Augustino haurio, de
 quibus à te mihi responderi peruelim. PRO. Quæ nam ista sunt?
 CAM. Dic rogo ante quam ad Augustinum aggrediamur, an à
 charitate ardentissima comotus Ignatius in hæc uerba proruperit?
 utinam fruar bestiis, quæ mihi sunt præparatæ, quas & oro ue-
 loces mihi esse ad interitum & supplicia, et allici ad comedendum
 me, ne sicut & aliorum martyrum non audeant corpus meum at-
 tingere. PRO. Id quidem Ignatius dixit, cum futurum martyrium
 sibi reuelatum fuisset, quod ab alijs accepit, qui dixerunt, cupio
 dissolui & esse cum Christo. PRO. Minimè tamen mortem sibi

†Epi. si. et i. epi.
 Gaudēij. c. 23.

†Aug. contra se-
 cundā Gaudē-
 ij, epi. lib. 2.
 cap. 23.

DE PURGAT. IGNE

consciuit, uti Razias fecit. CAM. Audi quid post uerba ista subiunxit: Quod si uenire noluerint, ego uim faciam, ut deuorent; Quid enim plus fuit, sanum hominem, mortem bestias impellendo, optasse, sicuti Ignatius in animo constituerat, an quòd semimortuus Razias, qui stans supra quandam petram præruptam, & iam exanguis effectus, complexus intestina sua, utrisq; manibus, proiecit super turbas, inuocans Dominatorem uitæ ac spiritus, ut hæc illi iterum redderet, atq; ita defunctus est. PRO. Præsupponis ergo, reuelatum fuisse Ignatio martyrium futurum. CAM. Quoniam præparatas sibi etiam bestias palam asserit, hinc id sibi reuelatum autumo, quod Razias corporeis oculis cernebat; seruandus nanque ordo ipsius literæ est, quæ minimè dicit Raziam pro mundi gloria se occidisse, sic enim historiæ author exorditur. Hic multis temporibus continentia propositum tenuit in iudaismo, corpusq; & animam trudere contentus pro perseverantia, non autem dicit pro gloria mundi. PRO. Gladio se petijt, eligens nobiliter mori. CAM. Non tamen pro mundi gloria, sed tanquam ille qui prælia Domini ceratbat, uti litera subiungit, potius quàm subditus fieri peccatoribus. PRO. Nolebat contra natales suos indignus iniurijs, agi. CAM. Verba Iosephi, non autem Razia illa sunt, illa uerò, quæ à me in medium producuntur, Razia. PRO. Gladio se petijt. CAM. Tunc scilicet, quando comprehensum se uidit. PRO. Præcipitauit semetipsum. CAM. Cum turbæ ostium irrumperent. PRO. Intestina sua proiecit super turbas. CAM. Inuocans Dominatorem uitæ, ac spiritus, ut hæc illi iterum redderet. itaq; in fide Iesu Christi, qui propter nostram resurrectionem resurrexit, diem functus est. Etenim, si apertè pateret Raziam peccasse, quia in fine Christum inuocauit, per quem se resurrecturum certa fide sperauit, saluus adhuc esset. Pone enim aliquem sibi uerè mortem consciuisse, quem id egisse in fine pœnitisset, non ne saluus esset? PRO. Scriptum quiz

†Eccle. 18.

dem est usq; ad mortem posse iustificari animas nostras. † sed pœnitentia non adest. CAM. Datam sanctis uiris esse Augustinus,

†De ciuit. Dei
lib. 1. c. 25.

quem tu citas, alio in loco respondet. † PRO. Homo Augustinus est.

†Iudi. 16.

CAM. Sanfonis historia perspicue hoc docet, qui semetipsum interfecit, & tamen inter sanctos connumeratur. † PRO. Inspiratione Dei mortuus est sanfon. CAM. Vnde hoc hauris? PRO. Augustino teste loquor, cui placuit eam ob causam sic esse præsumendum,

quia uidemus sanfonem miracula fecisse. CAM. In eodem tamen cōtextu legimus sanfonem ignorasse, Deum recessisse ab eo. PRO.

Orauit tamē postea sanfon. CAM. Quid dixit? PRO. Domine Deus meus memento mei, & redde mihi fortitudinem pristinam, Deus meus,

ut ulciscar me de hostibus meis, & pro amissione duorum luminum, unam ultionem recipiam. CAM. Comparentur quæso

orationes istæ, ut uideamus an Razia oratio, qui nullam uindictam

appetebat, quin potius corpus suum propter Deum contemnebat,

charitate magis referta fuerit? Hac plane charitate motus Laurentius Christi miles dixit, uolue, & manduca: sed quid uerbis moror?

dic amabo cur Augustinus Razia factum improbauit? PRO. Quia mortem sibi consciuit. CAM. Non ne idem Augustinus multas sanctas in amnem se propter Christum proiecisse testatur, quarum martyria in Ecclesia catholica ueneratione celeberrima uenerantur? †

†De ciuit. Dei
lib. 1. c. 25.

Quid causæ? num quia præsumendum est sic eis à Deo iniunctum fuisse? cur non & Razia, qui tanta sanctitate pollebat, ut iure merito pater israelitici populi appellaretur? PRO. Voluerunt illæ ut earum uirginitatem seruarēt, in amnē prodere. CAM. Perseuerare quoq; Razias uolebat. PRO. Moueor tertio loco, ut nullo pacto liber ille recipi possit, quia in fine hæc uerba cōtinet. [Ego quidem faciā finem: & siquidem bene & ut historiæ competit, hoc & ipse uelim: sin autem minus digne, concedendum est mihi.] Num ego id credam, quod penes authorem historiæ dubium est? CAM. Quis

DE PURGAT. IGNE

uos non irrideat, dum non erubescitis humilitatē iosephi sic loquentis in culpam conueterere? Non quidem latere uos puto Hieronymum his uerbis uirum hunc, qui historiam hanc scripsit, in libro de uiris illustribus commendasse. Alius liber eius ualde elegans habetur, in quo & Machabæorum sunt digesta martyria. Etenim si iosepho historiæ illius auctori in his quæ recenset credendum non est, qui credendum sit non uideo.

CAPITIS VNDECIMI §. I.

Neq; Machabæorum libros, neq; cæteros in Biblijs comprehensos apocryphos hodie esse hoc loco ostenditur.

PROTESTANS. CAMERARIVS. RHETOR.

DICAM deniq; Machabæorum librum apocryphum esse, ac Hieronymum et Augustinū nos sequi oportere, quibus placuit, ut si quis contenta in libro illo uult credere credat. **CAM.** Nullum librum hodie apocryphum dici posse in libro de uera Ecclesia Dei perspicuè ostendi. **PRO.** Versutior es ipsa figuli rota, modo enim ad hunc, modo ad illum librum idcirco cōfugis, ut nec in uno, nec in alio ueritas ipsa legi possit. **CAM.** Describam igitur ea, quæ ibi scripsi, ut os tibi obstruatur. **PRO.** Perge. **CAM.** Disputatio, quam eo in loco cum Rhetore institui, ita habet. Pleno quidem ore & sanctos & canonicos illos esse diceretis, si uestris commentis suffragari possent: Verum quia frenum ori uestro imponunt, quandocunq; à catholicis patribus citantur, apocryphos esse confestim acclamatis, ignorantes forsasse quid sit apocryphum librum esse. **RHET.** Illos apocryphos ueteris testamenti libros nos uocamus, qui in canone hebrææ

† Aug. in epi. ad Gauden. c. 23.

† In canone c. 2.

synagogæ scripti, ut pro lege stent haudquaquã inueniuntur. CAM. Probè, modò & illud addas, quippe eam ob causam in canone positos non esse, quia eorum occulta origo non patuit patribus, scripsisse namq; Enoch Iudas Apostolus testatur, nec proinde in canone liber ille scribitur, eò quòd an ille esset, quem Enoch scripsit, minimè poterat inueniri. † RHET. Dem ista. CAM. Si hæc fateris, euestigio confiteri compelleris, ut quomodo ecclesia nostra, si illi quadam successionis serie librum illum Enoch fuisse constaret (quanquam in canone Hebræorum non est) canonicum eum facere hodie posset: eodem & reliquos quorum originem sciret, & nil falsum continerent. RHET. Dimissis his uestris syllogismis, eos canonicos duntaxat libros nos esse dicimus, quos in Hebræo canone contineri Hieronymus testatur. † CAM. Totum igitur testamentum nouum, quod ipsi excludunt, eis apocryphum erit. RHET. Sit ita. CAM. Quædam ergo nobis canonica esse poterunt, quæ illis non sunt. RHET. Non tamen ex his, quæ ante Christum Hebræa lingua scripta erant. CAM. Potentior ne Hebræorum, quàm Apostolorum ecclesia fuit, ut illis canonicos libros facere uel non facere licuerit, Apostolorum uerò Ecclesiæ non item? RHET. Absit ut hoc dicam: atqui nil ueteris testamenti ab Ecclesia recipi posse, quod Dei digito Israelitarum tempore non fuerit scriptum, mordicus contendo. † CAM. Reijciamus ergo hos, quos habemus Mosis libros, eò quòd illi, quos Dei digito scriptos esse constabat, flammis exusti fuerunt. † RHET. Sat est spiritu sancto dictante Hefdram esse locutum. CAM. Si isthuc considerandum est, multo magis dicemus Ecclesiam christianam, in qua Dei spiritus regnat, † nobis præcipere potuisse, ut libros hos tanquam canonicos haberemus. RHET. Spiritus certè sanctus in Ecclesia regnabat, quando hos libros ad ædificationem plebis legi posse Ecclesia principio permisit, non ne? CAM. Ita est. RHET. Cur igitur spiritus sancti huic

† Aug. de ciuit.
Dei lib. 15. ca.
23.

† Hier. i Prouer.
Salom.

† Exodi 31. d.

† Irenæus et oēs.

† Matth. 12.

DE PURGAT. IGNE

sententiæ Romana Ecclesia contradicere non erubuit, quando san-
ctos libros canonicos deinde facere constituit? CAM. Non quidem
me latet, Cyprianum, cæterosq; antiquos patres in tres ordines li-
bros omnes fuisse partitos: hoc est, ut quidam canonici essent ab
Israelitarum canone & nostro approbati, ex quibus assertiones
ueræ fidei constarent; in quibus magna pars librorum à te acera-
uata minimè continebatur. Quidam uerò Ecclesiastici dicerentur;
hi nimirum, quos uos apocryphos iniuste uocatis, quandoquidem, si
propositio hæc uera est, omnis liber apocryphus extra canonem est,
non continuo, si Origeni credimus, altera uera erit: Omne quod
extra canonem est, apocryphum dici debet; † quandoquidē si Enoch
liber fidedigno testimonio ad Ecclesiam sic perueniret, ut falsitatis
suspectus non esset, licet in canone non scribatur, pro canonico has-
beretur. RHET. Dem hoc. CAM. Si huic sententiæ subscribas, eue-
ngelio Augustinus addet hos libros non solum canoni, ut in ecclesia
legerentur, addere Ecclesiam potuisse, uerum etiam iubere, ne sen-
tentias librorum horū, quas audiebant, repudiare liceret. † sic enim
et hi qui proximi Apostolis fuerunt, tractatores egregij, cum sapien-
tiam in testem afferebant, nil se adhibere nisi diuinum testimonium
crediderūt, † reliquos autem libros apocryphos esse eodem Cypria-
no teste iusserunt: qui ne in ecclesia passim legerentur, inhibuerunt,
nisi quispiam non ad dogmatum ueritatem, sed ad aurum è luto
querendum eos legere uellet, quo deinde iudicare potius de illis, q̃
eos sequi quiret. Hæc Cypriani ætate facta sunt, † non ne? RHET.
Vera ais. CAM. Nosti quoq; non longe post concilium Carthagin-
ense tertium, anno 417. in spiritu sancto congregatum, omnes,
quos tu enumerasti libros in canone ecclesiæ scribi, ac tanquam ca-
nonicos haberi mandasse, præter tertium et quartum Hesdræ, quos
in canone concludi noluit, præcipuè hoc argumento ostendens, ca-
nonicos à cæteris non canonicis non casu, sed ratione tunc esse dis-

† Orig. hom. i.
sup cantica.

† Aug. de p̃dct.
sanct. c. 14.

† Aug. vt supra.

† Cyprianus in
symbolū Apo-
stolorum.

Extinctos. Quæ cum ita se habeant, quid impedimento Ecclesiæ catho-
licæ esse potuit, quin ipsius autoritate, quæ iudex legitimus est
discernendi leprosum à mundo, cum comperisset nullam suspicio-
nem falsitatis in eis esse; cognouissetq; librorum authores, illos co-
dices in canone Ecclesiæ christianæ aggregare potuerit, qui in cano-
ne Hebræorum non erant? Porro an Protestantibus potestatem
hanc tribuerunt, ut dicant, nil in apocryphis libris, quod falsum
non sit, inueniri? num hæc ratio patres mouit, ut illos ab Ecclesia eli-
minarent? Sanè non, quandoquidem & Paulus propterea apocry-
pha citabat, † quia mixtim ueritas inter multa falsa in eis continetur
batur, quòd si non omnino falsi, iam liquet quædam in eis inue-
niri posse, quæ si non habent canonicam autoritatem, habebant
tamen canonicam ueritatem, † quam in his præsertim controuersijs
catholicæ Ecclesiæ hærentes sequi deberetis, in quibus apertum
scripturæ testimonium non habetis. Hinc sanè factum est (Hieros-
nimo teste) ut hi libri sancti ad ædificationem in Ecclesia legeren-
tur, tametsi pro canonicis illo tempore non haberentur: † in quo à
patrum commentarijs tunc differebant, quæ in ecclesia non legeban-
tur, sed tanq; ea, quæ Ecclesiæ fidem tutabantur, cum ueneratione
detinebantur. At quid si darem minimè canonicos sed sanctos dun-
taxat illos libros adhuc esse; non ne erubescere deberetis, cum hos
sanctos uiros pro controuersijs nostris decidendis afferimus, eos
uos saltem ne iudices inter nos sint, excludere contendatis? Num
Turcam consulemus, si neq; catholicam ecclesiam in iudicem ad-
mittitis, neq; sinagogam uestram iudicem esse decet? non quidem
aliud agere hoc est, q; in propria causa uelle iudicare, atq; mendas-
cia uestra propria perfidia, potius q; scripturæ testimonijs uelle des-
terminare, dum omnes iudices, quantumlibet sanctos, suspectos ha-
betis: quod non mirum. siquidem & Martinus antiquorum hære-
ticorum æmulator, id principio sibi uendicauit, quod omnes hære-

¶ Stare ista
simul, ut lib.
apocryphus
sit, et nihilo-
minus ueras
Theologicas
sententias con-
tineat.

¶ Differen-
tia inter san-
ctos libros, et
commentaria
Doctorum.

¶ Cur Hæ-
retici nudæ
scripturæ hæ-
rent.

† Vide Hier. in
epist. ad Ephe.
c. 5. super uer-
bis illis, surge
qui dormis.

† Hier. ad locam
Aug de ciuita.
Dei lib. 15. c.
23. Orig. hom.
1. sup canticam.

† In præmio
Prouer.

DE PURGAT. IGNE

hici obtinere perpetuò nitebantur : nempè ut posthabitis commentarijs omnibus, nudæ scripturæ subiecti essent : cuius interpretatio- nem eam ob causam sibi reseruabant, ut satanæ spiritu ducti, no- uum potius symbolum, nouam dæmoniacam editionem promulga- rent, quàm ueterem elucidarent. Hinc certè factum est, ut quidam

ex patribus uestris, non partem, sed integrum uetus testamentum negarent,† quidam magnam noui partem : quidam denique totum negare uellent : quibus Martinus in faciem se restitisse inquit. †

CLuthera-
na obiectio
circa varie-
tatem cano-
nicorum in-
ter Carthagi-
nenses et Lao-
censes hoc loco
excluditur.

Ratio qua
re hi libri q
prius ab ec-
clesia tanq̃
canonici non
babeantur,
canonici dei
de facti sunt.

RHET. Quam possumus concilio Carthaginensi fidem adhibere, in quo multi libri à concilio Laodicensi exclusi, pro canonicis recis- piuntur? aut enim unum, aut aliud, aut utrunque mentitur. **CAM.** Num quia spiritui sancto, & Apostolis uisum est gentibus præci- pere, ut abstinerent à contaminationibus simulacrorum, et fornicas- tione, & suffocato: proinde gentes mendacij spiritum sanctum & Apostolos accusare potuissent, quòd partem legis tanquam integrā prius sibi tradidissent? **RHET.** Minimè. **CAM.** Eodem itaq; mo- do, nec uos spiritum sanctum accusabitis, si non omnia simul ec- clesiae pro lege dedit. sic enim Abraham in dies profecit. † & ec- clesia quæ suo tempore, atq; Isaac & Iacob, nomen Dei Iehouah ignorabat, Moysis tempore intellexit. † itidem & ecclesia, quæ cer- to tempore epistolam ad Hebræos, & alteram Iacobi non receperat, alio accepit. † Et cum tria haberet uno tempore euangelia, quas

tuor deinde post Ioannis euangelium suscepit. † Non quidem nouum est ut ecclesia, quæ quasi aurora consurgens de die in diem auge- tur, etiam de ipsis Prophetis dubitauerit, consilium à Domino quæ-rens, quomodo ueros Prophetas cognosceret, si quidem homines il- li erant, qui & spiritu sancto loquente scribere poterant, & absq; eo etiam loqui, quos tunc spiritu sancto dictante esse locutos co- gnouerunt, quando eis spiritus futura, quæ impleta sunt, reuelas- uit, non sufficiunt ista? uestra confessione hoc ne negetis. siquis

dem

† Aug. lib. 1. re-
tract. c. 9.

† Vide in dial. 1
de vera ecclesi-
dei.

† Gen. 12. usque
ad caput 23.

† Exod. 6.

† Hier. in argu-
epi ad hebra.

† Vi paulo ante
dictu c. 1. fuit

† Cant. 6. c.

dem aliter sentiendo, illam Martini chimæram in medium afferre non possētis, quippe quod eius euangelium sub scamno latuerit, lucidiusq; nunc sit, quàm Apostolorum tempore fuerit, nisi hoc antea cedens detis, quippe Ecclesiam paulatim edoceri posse. RHET. Vis uidere q̄ manifestum sit conciliū Carthaginense errasse? Expende rogo concilium illud quinq; libros salomonis approbasse: qui quinq; esse non possunt, nisi cum Prouerbijs, Cantica & Ecclesiastes, sapientia & Ecclesiasticus quoq; connumerentur. CAM. Quid tum deinde? RHET. Quanquam liber sapientiæ, an salomonis esset, illo tempore dubitaretur, si quidem multi Iesu Sirach esse contendebant: Ecclesiasticum tamen, Iesu Sirach fuisse apertissime constabat. CAM. Minimè concilium Carthaginense, aut sapientiæ librum Iesu Sirach abstulit, ut illum salomonis libris non iure aggregaret: aut Iesu Sirach librum aufert, ut illum salomoni det. sed quia propter magnam sententiarum similitudinem, ac scribendi ordinem, multi salomonis illum esse contendebant, Ecclesia rem hanc quasi digito ostendens, libro Ecclesiastici, titulum Iesu Sirach posuit, alterum uerò salomonis esse declarauit, & ambos in canone poni iussit, † quid mali fecit? RHET. Eam auctoritatem Ecclesia Romana, & Concilia in suo nomine congregata his libris, ut canonici fierent, præstare potuit, quam habebat: ergo nullam. CAM. Cur nullam? Ecclesiæ nanq; potestatem hanc esse, ut libros illos deligat, quibus in omni re christiana dirimenda uti debeamus, paulò post sacra scripturæ testimonijs ostendam. † Interim uerò patres omnes legite, à Clemente, Iustino, Areopagita, Tertulliano, & Irenæo, exordium sumentes usque ad nos: ut postq̄ eos legeritis, euestigio hos libros, siue quando sancti habebantur, siue postquam in canone recepti fuerunt, tanquam legem Dei ab eis esse citatos perspicuè cernatis. Res quidem est, quæ spatio horæ unius ostendi potest, locos quos citant in margine librorum scriptos legendo, ut

† Aug. de doct.
christ. c. 8.

† De vera eccle.
Dialogo 3.

† Negat ec-
clesiæ aucto-
ritatem.

H

DE PURGAT. IGNE

deinde Hieronymi auctoritate, quem uos in re hac sequimini, ori
uestro digitum imponatis. ipsi enim placuit, sat esse authenticos
illos libros, qui uel quotidie ecclesiarum lectione celebrantur, aut à
patribus passim citantur, † & hoc quidem rectè, cum & hoc ap- † In prolo. epist.
probare sit. Quæ cum ita se habeant, iam patet librum Machabæo- ad hebræos.
rum minimè apocryphum, sed canonicum esse: qui, si canonicus non
esset, ad huc eam ob causam, eorum quoq; mentem, qui illum cano-
nicum esse negarent, ad credendum purgatorium mouere deberet,
quia in controuersys uno uel alio modo explicandi scripturas, san-
ctos uiros inter nos iudices esse decet.

CAPVT DVODECIMVM.

Ab Apostolorum tempore Ecclesia pro mortuis orauit,
quod non fecisset, si purgatorium non esset.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

¶ Argumē.
12. pro pur-
gatorio.

ON uis testimonio libri Machabæorum fidem ada-
hibere testanti, Israelitas pro defunctis & orasse
se, & eleemosynas erogasse? Ecclesiæ apostoli-
licæ crede, quæ ab ipsis Apostolis pro defunctis
orauit. PRO. Qui huius rei testes fide digni sunt?

CAM. Dionysius Areopagita Pauli discipulus: † Clemens, qui se
hoc à Petro accepisse testatur præcipiente, ut pro defunctis oraret:
† Isidorus, & Tertullianus, † Ambrosius, † Chrysostomus, † Hier-
onymus. † Augustinus in locis paulò post citandis, et post eos Græ-
corum ecclesia tota, quæ & si aliquo tempore de re hac disputasset,
perpetuò tamen pro defunctis orauit. PRO. Ecclesiam pro defun-
ctis orasse non contradico, modo tu fatearis neq; uerbi Dei, neque
exempli, quod ex sacris literis assumatur, orationem hanc autho- †

† In lib. de resur-
rectione carnis

† In lib. de ppar.
ad missam. pri-
Cor. 3. et ubiq;

† In Ioan. homel.
84. att. ho. 25

† Sup Ioan. ult.

ritatem habere. CAM. Petri martyris caullatio hæc est, qui adeo
 auctoritatē suam magnificet, ut cætera etiam Apostolorum aucto-
 ritate demandata, prophana sibi uiderentur. PRO. Facile quidem
 mouentur homines quadam naturali charitate impulsī, & amore
 in defunctos, ut illis bene cupiant: & in aliquas preces pro eis
 erumpant: sed affectio hæc uehementior, uidendum est ne fidei &
 iustæ pietati aduersetur. CAM. Eò calamitatis Petrus martyr des-
 uenit, ut tam de fide Apostolorum, q̃ totius catholicæ atque apos-
 tolicæ Ecclesiæ, ne factis inanem eam fecissent, dubitauerit: ac
 charitatis Dei uice, humanam proposuerit. PRO. Propterea sic lo-
 quitur, quia illa causa, citra purgatorium, esse potuit, ut pro des-
 functis in Ecclesia preces fierent. CAM. Quænam hæc causa est?
 PRO. Noluerunt illi defunctorum nomen & memoriam facile ins-
 terire, sed curarunt inter fideles eam, quàm diutissime seruari: des-
 inde preces illæ eò spectabant, ut gratias Deo agerent, quòd des-
 functos illos ex hac misera uita reuocauit. CAM. O singularem
 stultitiam, ut Ecclesia dicente, cum orat, Requiem æternam dona
 ei Domine, & lux perpetua luceat ei; Petrus martyr Ecclesiæ oras-
 tionem, hunc in modum interpretetur. Sed ò quam infandum deli-
 rium, ut ipse pater, qui pro filio preces effundit, humana charitate
 moueatur, ut dicat, Gratias tibi ago Domine, quia filium meum
 occidisti, ne in miserijs uitæ huius uitam duceret: & non potius
 superna charitate motus lachrymis obsecrans requiem animæ filij
 sui dari petat. PRO. Non ne utrunq; Ambrosius faciebat? CAM.
 Vtiq; sed memoriam sanctorum pro gloria Dei habendam esse as-
 ferebat, simul & pro animabus, quæ in purgatorio erant, perpe-
 tuò orabat. sat quidem mihi est, uos ingenuè hoc confiteri, nempe
 Ecclesiam omni tempore pro defunctis orasse, quemadmodum
 post Clementem, Dionysium, & alios, quos dudum aceruauī, Ter-
 tullianus, Origenes, Athanasius, Ambrosius, Epiphanius, &

DE PURGAT. IGNE

Damasceus, Gregorius Nissenus, Theodoretus, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Paulinus, Gregorius Papa primus, Isidorus, Beda, Aimo, Anselmus, & post hos scholastici omnes testantur. Non quidem uobis ad consuetum asylum confugere hac in re permittitur, ut dicatis, homines isti sunt scripturam interpretantes: nolumus eorum peruersas opiniones sequi: nam de ipsa ecclesiae consuetudine probanda hic agitur, quam probare per eos homines necesse est, qui omni exceptione maiores sunt. Ecce nostros testes iam uides, qui clara uoce pro requie animarum, quæ in purgatorio sunt, ecclesiam orare testantur. Suos testes Petrus martyr producat, qui aliam ob causam suo ex capite paulò antè excerptam, Ecclesiam orasse testimonium dent. Hoc certe solo argumento, si nulla scriptura diceret, purgatorium ignem esse, purgatoriū crederem. O petra durissima, cur dum scribendo, concionando, & ratiocinando purgatorium nō dari palam omnibus persuadere dolo conaris, hoc saltem nō dicis, scitote fratres omnem controuersiam, quæ inter nos & ecclesiam Romanam de ipso Purgatorio est, hoc uno saltem argumento cessare, quia Ecclesia pro his, qui sunt in purgatorio, ab Apostolorum tempore perpetuò orauit, eleemosynas elargita est, & alia supererogationis opera impendit. PRO. Illum saltem Campanarum strepitum te damnaturum non dubito, qui nil mortuis prodesse potest, sed uiuentibus clericis, ut solita auaritia utentes, non purgatorium, sed pagatorium defendant. CAM. Neminem Lutheranorum præsertim idiotarum uidi, qui hæc obscœna uerba satis prompta cum risu in ore non habeat: non ne pagatorio opus est, ut eis stipendia soluantur, quibus pulsandi campanas cura est? PRO. An ne, ut hæc campana decem solutis libris, illa uiginti pulsantur? Num ut pro campana maioris ecclesiae centum libræ pensitentur? Num ut pro una hora decem, pro tribus triginta? uti Lutetiæ fit. CAM. O uos miseros, qui his nœnijs animas

Campanæ.

† c. certificari
extra de sepul.
† 1. Cor. c. 9,

uestras perdere nitimini, non'ne tempus & pecuniam diuisionem recipere debere iuriscōsultis placuit? non'ne Ecclesia, quæ has exactiones introduci prohibet, consuetudine introductas approbat, ut clericis, qui huic officio seruiunt, canonicam portionem, unde uiuant, habeant? † non quidem sacerdotibus ueteris testamenti, uel Apostolis hoc interdictum fuit, quin potius permissum, ut qui altari seruiunt, de altari uiuere debeant. † PRO. Quid mortuis prodest? CAM. In primis, ut si qui campanas audiunt, hoc signo secundum Ecclesiæ fidem eos, pro quibus pulsantur, defunctos esse intelligāt, intelligendoq; , quanto diutius campanarum sonum audiunt, tanto maiori cum charitate pro defuncto ad orandū incitentur; hoc enim tam honori defuncti, quàm saluti animæ eius conducit. Deinde ut quomodo uiuentes, ne ipsi & corpus quod infertur, iniuria afficiantur, patres imitando, qui magna pompa in funeribus defunctorum utebantur, ipsi quoq; ex campanis & exequijs, quandam animi consolationem sentiant, omnia in Dei gloriam dirigentes.

CAPVT XIII.

Alio argumento purgatorium ex scriptura probatur.

CAMERARIVS. PROTESTANS.

IS tu Abraham, Isaac, & Iacob cæterosq; patres nostros in uirtute passionis Christi redemptos esse? PRO. Aio. CAM. Iesum spoliassse Limbum, ipsumq; clausisse? PRO. Aio. CAM. Pœnam'ne illi in limbo manentes aliquo modo sentiebant? PRO. Dilationis duntaxat gloriæ dolorem sentiebant, non autem pœnæ sensibilis pro peccato. CAM. Quo in loco manebat anima Lazari, anteq; resurrexisset? PRO. Hoc ego ignoro. CAM. Non quidem in cœlo erat: si quidem Christus post resur-

DE PURGAT. IGNE

rectionem coelos aperuit. † non in inferno, ubi nulla erat redemptio: † Añ. c. i.
 ergo in purgatorio igne erat. PRO. Ego uerò in limbo fuisse dico.
 CAM. Quis tibi hoc reuelauit, eundem ignem, in quo peccatorum pœ-
 nas pensitamus illo tēpore non fuisse? PRO. Quis tibi fuisse? CAM.
 Quoniam nemo est, qui purgatorium postea cœpisse dicat, nec dete-
 rioris conditionis baptizatos esse sateri debemus, illis, qui ante ad-
 uentum Christi post circumcisionē peccabant: utriq; sanè in uita pœ-
 nitentiæ donum obtinuerunt, utriq; ex æquo pœnas dederunt. PRO.
 Qui erant, qui in limbo manebant? CAM. Illi, qui pœnam peccatorum
 iam remissorum, soluere non obligabantur. Vis manu tangere Laz-
 zarum in limbo non mansisse? PRO. Hoc maximè opto. CAM. Si
 Lazarus in limbo manebat, in quo non solum nullum dolorem pro
 peccatis patiebatur, uerū etiam ob spem gloriæ futuræ ualde gaudē-
 bat, cur Iesus non modo pro Lazaro orauit, sed etiam lachrymatus
 est? num frustra? PRO. Peccatorem in persona Lazari iutelligimus,
 qui Iesu orationibus & lachrymis resurgit. CAM. Num solius Laz-
 zari Deus? PRO. Omnium resurrectionē præsinauit. CAM. Ty-
 pus igitur fuit lachrymarum, quas in ecclesia Dei pro mortuis oran-
 do iusti effunderent, ut eorum oratione et lachrymis, in passione &
 lachrymis Christi peccatores mortui à pœnis spiritaliter resurgē-
 tes, uitam æternam apprehenderent. PRO. Non'ne in uita Christi
 poterāt orare, ut à purgatorio igne soluti in limbū intrarent? CAM.
 Pro paucis Iesus orasset, et non pro tota ecclesia sua. PRO. Quid se
 ita esset? CAM. Purgatorium ignem dari tu confiteris. PRO. Dicere
 possem etiam illud Christi passione extinctum esse. CAM. Idcirco
 limbum Iesus clausit, ut ostenderet nullum deinde impedimentum
 superesse, quin hi, qui culpa & pœna carebant, in paradysum in-
 trarent; non autem ut clauso limbo statim ignem purgatorij extin-
 gueret, diuersæ nanq; mansiones erant, longe inter se differentes:
 nec orthodoxi uiri testimonium aliquod hoc testantis legimus, ut

purgatorium ignem obliterauerit : contrarium autem ut flet, multis sacrae scripturae testimonijs probauimus.

CAP. V. T. XIII.

Protestantium cauillatio, qua purgatorium negare nituntur.

PROTESTANS. CAMERARIUS.

EC salomonis uerba sunt [mitte panem tuum
super transeuntes aquas] idest supra dorsum pauperum, [quia post tempora multa] hoc est postquam morieris [inuenies illum] quasi dicat, nil praeter hoc post mortem reperiens: quandoquidem [si ceciderit lignum ad austrum] idest si post mortem, iudicium tuum in salutem erit; hac metaphora austri caliditatem loci ostendens, ut per eam homines ardentissima charitate refertos, qui diem obierunt, comonstret [aut ad aquilonem] hac metaphora damnatos ostendens, qui absque charitate frigidi diem functi sunt. CAM. Quid tu ex his uerbis inferre uis? PRO. Duo hi loci sunt. CAM. Sint duo. PRO. Audi rogo, quid statim salomon subiungit, [In quocunque loco ceciderit, ibi erit.] CAM. Maneat ita. PRO. Frustra ergo tertium locum purgatorij uos dari contenditis, qui nec in austro, id est caelo, neque in aquilone, idest perpetuo igne inferni flet. CAM. Ad austrum cadunt omnes hi, qui in purgatorium ignem intrant. PRO. Tres tu locos proponis, salomon uero duos. CAM. Pro uno hi duo a salomone reputantur. PRO. Solus loqueris: nam de hoc in litera uerbum nullum. CAM. Sic eam intelligere necesse est. PRO. Quapropter? CAM. Ne dicamus sanctos patres ueteris testamenti ad austrum non cecidisse, ante quam christus caelos aperuisset. PRO. Limbum intrabant, CAM. Nulla limbi mentio in textu illo. PRO. Aliae

Protestantium
cauillationes

DE PURGAT. IGNE

scripturæ hoc suppleat. CAM. Ad austrum ergo cadit, qui limbum intrat? PRO. Omnino. CAM. Duo igitur loci diuersi sub metaphora austri, ut fateris, continentur. PRO. Maximè. CAM. Rectè ergo & purgatorium sub uno metaphoræ huius loco simul contineri ego contendo, si quidem & purgatorium uia ad aquilonem est, uia item & limbus.

CAPVT XV.

Alia cauillatio, qua protestantes purgatorium excludere conantur.

PROTESTANS. CAMERARIUS.

FATERIS tu eum duntaxat peccatorem purgatorio igne mundari, quem in uita peccasse poenituit, non autem illos, qui obstinati diè functi sunt? CAM. Ita est. PRO. Cur hoc asserere non erubescitis, Ezechiele dicente, si iniquus egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor? † CAM. Quis negat Deum culpæ omnium iniquitatum non recordari? De pœna nunc agimus, quæ remissa culpa pensitanda est. Non quidem litera dicit, uita uiuit, quasi nil agendum supersit, sed uita uiuet, tempus futurum præsignans, quando consumatis omnibus Domini mandatis, quæ ipsam pœnæ satisfactionem quoq; continent, mundus iam in paradysum intrabit. Verborum Augustini memor esto, cum ait, Multa enim mala uidentur ignosci, & nullis supplicijs uindicari, sed eorum pœna reseruatur in posterum. †

† Eccle. 18.

† Enchi. c. 66.

CAPVT

CAPVT XVI.

Protestantes, ut purgatorium eliminare possint, Salomonis uerba quædam, quæ eorum causam iuuare prima facie uidentur, in medium promunt, silentio prætereuntes ea, quæ ipsos condemnant.

PROTESTANS. CAMERARIUS.

Protestantiū
cauillationes

MORTVI nihil nouerunt amplius (salomon inquit) nec habent ultra mercedem, quia obliuioni tradita est memoria eorum. Amor quoque & odium, & inuidiæ simul perierunt, nec habent partem in hoc seculo, et in opere, quod sub cælo geritur: quibus uerbis aperte suffragia uiuentium mortuis prodesse posse negat. **CAM.** Quoniam inciuile est, lege tota non perspecta de aliquo iudicare, præter ea quæ Hieronymus rectè dixit, meo sensu hoc salomonis testimonium explicabo, ut omnibus explanatis, nullum in scriptura apertiore locum ad probandum purgatorium inueniri posse lectores uideant. **PRO.** Perge. **CAM.** Literam principio diuidam in partes duas, quarum altera de iniustis hominibus loquitur usque ad uerba illa, uade ergo: altera de iustis. **PRO.** Rectè, progredere. **CAM.** Optans salomon iusti atque iniusti status ecclesiæ recensere, ac singula, in quibus uel conueniunt, uel differunt, summam ostendere, personas impiorum præponit, qui ut malam uitam suam commendabilem reddant, hunc in modum loqui incipiunt, [sunt iusti atque sapientes, et opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum reseruatur incerta] quasi dicat, Quis ergo gloriabitur in sapientia sua? Etenim non solummodo peccatores, uerum etiam sapientes et iusti incerti futuri exitus sunt. [hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eueniunt] ut nudi nascantur, nudi & intereant, incerti proprii status in uita, itidem & post mortem

DE PURGAT. IGNE

dum uiuunt utriq; sint. Rex sanè & pauper, sapiens, & indoctus, iustus & iniustus, quid futurum sit, ignorant: quando qui iustus fuit, ad iniustitiam conuertitur, peccator uerò ad pœnitentiam saltem in hora mortis adducitur [unde] non secus, ac si dicat. Cum itaque hæc ita se habeant, non desinunt mali, qui isthæc cogitant, hunc in modum loqui: Quid homini prodest à uitis abstinere, sapientemq; ab omnibus haberi, si iusti atq; iniusti idem est finis, & nemo sui exitus certus esse potest? satius certe erit ut peccatis indulgeam. [unde & corda filiorum hominum implentur malitia] donec sibi ipsis in peccatis complacent [& contemptu] cultus Dei atq; iustitiæ [in uita sua] nolentes sub incerta spe rectam uitam ducere. [Et post hæc ad inferos deducitur] quo tempore qui in sua impietate mortui sunt, nihil poterūt operari. At quia multi erant et nunc sunt, qui dicunt. Sine me nunc luxuriari: quis scit, an stante incertitudine ista, saluus fiam? Huic tacitæ obiectioni salomon occurrens subiunxit [Nemo est qui semper uiuat, & qui huius rei habeat fiduciam.] in uita igitur sub hoc incerto statu nos bene operari necesse est: siquidem homine mortuo, nil mereri potest: ad quod probandum addit, [melior est canis uiuus homine mortuo] ab ipsis animalibus exemplum sumens, ut homini ostendat in uita bene uiuendum esse, ut sequitur [uiuētes enim sciunt se esse morituros], ut in uita bona opera agant, per quæ salutem assequi possint [mortui nil nouerunt amplius] meritorie agere, ne dicamus Epulonem in inferno nesciuisse Abraham & Lazarum, atq; ex diuerso Abraham & Lazarum non nouisse Epulonem: itidem & animas, quæ in cœlo sunt, uiuentium facta. [nec habent ultra mercedem] nam neq; hi, qui in cœlo sunt, neque hi qui in purgatorio manent, neq; ad æternum ignem dānati, propter ea, quæ post mortem agūt, mereri possunt, tametsi merita iusti in uita, post mortem durent, ut pro alijs in cœlo manentes exaudiantur. similiter hi, qui in purgaa

torio sunt, uiuorum merita eis suffragari possint: damnati autem neq; post mortem, neq; in uita ut post mortem mereantur: pro quibus damnatis, de quibus sermo erat, non autem pro his, qui in igne Purgatorij manent, ut ostendat neq; ea illis prodesse posse, quæ uiui post eorum mortem operantur, uerba sequentia subiunxit. [Amor quoq; & odium & inuidiæ simul percunt, nec habent partem in hoc seculo, nec in opere, quod sub sole geritur.] PRO. Subsiste paululum Camerari, donec uerba hæc, ut decet, trutinemus, quibus aperte ostenditur, nil uiuentium facta mortuis prodesse. CAM. De his hominibus sermo huc usq; est, qui in peccatis suis absq; pœnitentia diem functi sunt: hi nanq; iustorum & sapientum statum considerantes, ut carni indulgeant, hætenus locuti sunt: atq; illis salomon responsum dat, eis opera, quæ sub sole fiunt, prodesse non posse, hoc certè & nos clara uoce fatemur, ut hi obliuioni dentur tanquam mortui à corde. PRO. Quo authore ab hac sententia eos excipis, qui in uita pœnitentiæ donum obtinuerunt? CAM. Omnia testimonia à me hætenus citata hoc docent, ut dicamus, nil supererogationis opera iniustis, qui in sua iniustitia mortui sunt, salomone teste, prodesse. His ergo profunt ea, quæ prodesse scripturæ ostendunt, qui pœnitendo mandata seruauerunt; quando non solum ille iustus est, qui non est peruersus, sed ille quoq; qui pœnitentia comite ad Dominum est reuersus. † Ostendit quoq; hoc litera ipsa, quæ usq; ad uerba illa, uade ergo; de iniustis loquitur, deinde uerò de hominibus iustis. PRO. Experiamur si placet, quid ipsis hominibus iustis salomon loquatur. CAM. [vade ergo (ipse inquit) & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudia uinum tuum, quia Deo placent opera tua.] modo non ad modicum tempus sed [omni tempore sint uestimenta tua candida] quoniam scriptum est, Non nisi qui usq; in finē perseuerauit saluus erit. [& oleum] gratiæ Dei quo unctus es [de capite tuo non deficiat]

† Prosper i psal.
118.

nam uti paulò post subiungit . Qui in uno peccauerit multa bona
perdet. Verum quia homo ipse iustus dicere ei poterat, num hoc ita
intelligis, ut in mundo manens nulla uoluptate honestè frui possim?
sic respondet. [Perfruere uita cum uxore, quam diligis, cunctis die-
bus uitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole] idcirco in-
stabilitatis, quia septies iustus quoq; cadit in die, & resurgit, ses-
pties quoq; qui iustus est ad iniustitiam conuertitur, addens [omni
tempore uanitatis tuæ] siquidem sub sole omnia uana [hæc enim]
hominis iusti. [pars est in uita] ut his omnibus potiaris [& in
labore tuo quo labores sub sole] ut uitam æternam sic uitam agens
do possis promereri. Et idcirco omnibus loquor, ut unusquisque ea
ratione uitam ducat, ut uitam æternam obtineat, & [quodcunq;
facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ra-
tio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu prope-
ras] si nil egeris in uita. Hanc enim ob causam dixit. Quodcunq;
facere potest manus tua, ut nil eorum, quæ post mortem prodesse
poterunt, omittatur, inter quæ pœnitentia peccatorum connumerat-
tur, efficiens ut uiuorum suffragia mortuis prosint, sicut paulò ans-
te probaui. Obseruent pij lectores, obsecro, salomonem iam dus-
dum, cum homini in sua iniustitia mortuo loquebatur, duo dixisset:
nempe ut neque ipse opus manuum suarum habeat, neq; patrem,
qui ei prodesse possit: quin immo, ut nil, quod sub sole est, ei com-
mune sit. Hic autem dato consilio, ut quodcunque opus, quod fas-
cere potest, faciat, hæc postrema in his, qui sic operantur, tacet, bel-
le ostendens, & propria opera in uita facta, & ea quoque, quæ à
parentibus & ab alijs iustis sub sole fierent, simul eis, qui
in iustitia diem functi sunt, prodesse. Ecce quod
salomon contra uos testatur.

CAPVT XVII.

Cum Protestantes omni auxilio destitutos se esse conspicerent, quo possent ulterius Purgatorium ignem negare, Augustinum de ipso Purgatorio igne aliquando dubitasse falso contendunt.

PROTESTANS. CAMERARIUS.

VIS in sacra scriptura Augustino doctior? CAM. Nemo. PRO. Cur igitur Augustino non subscribis dicenti hanc purgatorii quæstionē disputari posse? † CAM. Expediit ut principio uideamus utrum Augus-

tinus purgatorium negauerit, an uerò illud statuerit: quandoquidem si illud negauit, frustra causam inquiremus, quare dixerit quæstionem hanc disputari posse. si uerò purgatorium stabiliuit, tunc ratio, cur disputari posse hanc quæstionem dixerit, sedulo indaganda erit. PRO. Perge. CAM. Res perspicua est; pluribus in locis Augustinum in suis commentarijs scripsisse, tam mediatoris sacrificium, quam uiuorum eleemosynas, & orationes pro mortuis Domino offerri posse, talemque traditionem à patribus ecclesiam habuisse: † quemadmodum Clemens, Dionysius, Damasce- nus, & Chrysostomus testantur. † Quis enim Augustinum purgatorium negasse dicat, quando ipse tria purgatoria constituit: primum uoluntarium poenitentiae in uita; alterum afflictionum, quas sustinemus in uia, tertium ignis purgatorii post mortem. † Ille nanque est qui alio in loco dicit, alios in hac uita, alios post mortem, alios hic & ibi peccatorum poenas soluere. † Ille inquam, qui integrum librum de cura habenda pro mortuis edidit: in quo omnes hortatur, ut preces pro defunctis cum ecclesia, quæ perpetuò pro eis orat, Domino offerre non cessent. Libros denique retractationum Augustini legimus, in quibus hanc sens-

† Enchi. c. 69.

† Aug. in lib. 80
questi. ad lucia
diu q. ij. Enchi.
c. 110. de sanctis
ser. 4.

† Clem. i. epi. ad
Iaco. Dionys. de
eccl. hierar. i. 2
pte c. 7. Dama-
sce. in ser. de de-
funct. Chrys. ad
Philipp ser. 3.
in fine, et hom.
69. ad populū
Antiochenū.

† De sanctis ser. 4.

† Lib. 21. de ciu.

Deic. 13

DE PURGAT. IGNE

sentiam nunq̃ retractavit. PRO. Dabo ego Augustinum purgatorium ignem credidisse, modo tu fatearis idcirco Augustinum hanc quaestionem disputari posse dixisse, quia scriptura probari aperte non poterat; quod si dederis, Martini Lutheri opinionem illustrabis. CAM. Possem equidem unico responso quaestioni huic à te propositae simul et Petro Martyri satisfacere, si dicere uellem haudquaquam mirandam rem esse, quaedam principio commentariorum suorum Augustinum ignorasse, si quidem ipse testatur scribendo se in Theologica scientia profecisse, † nec aliquo tempore dure accipisse se tanq̃ errantem hominem corripere, modo haereticus nunquam esset, † sed uerius dicam Augustini uerba ponderanda esse, qui minime dicit, an purgatorium sit dubitari potest: † aliter plane loquitur, scilicet ut disputari possit. & hoc quidem duplici ratione, altera nimirum quia multa disputamus quae aliter denique credimus: altera ut Pauli exemplo, qui omnibus omnia factus est, ut omnes lucrificaret, hac loquendi ratione effecit, ut discoli pertinaces ueritatem agnoscerent, eamq̃ ob causam disputari de hac re posse permisit, illo uidelicet tempore, quo ecclesia adhuc lege in Concilio Florentino non demandauerat, ut unusquisq̃ purgatorium ignem & corde credere, & ore sic esse confiteri deberet. sperabat sane Augustinus paulatim posse eos corripere, qui si tunc aliter sentiebant, errantes potius q̃ haeretici dici potuissent. At si postea de re hac interrogatus fuisset, tanq̃ haeticos eos exclusisset, aliud cum sit quempiam errare, aliud sprete Ecclesiae catholicae autoritate obstinato corde aliquid credere. Primum enim corripit, alterum condemnat. † PRO. Quid si ab Ecclesia in reliquis non discederet? CAM. Adhuc si admonitus aliter sentiret, haereticus esset. PRO. Quo authore loqueris? CAM. Hieronymo, cuius uerba haec sunt: Quicumq̃ aliter scripturam intelligit, quam sensus spiritus sancti efflagitat, à quo scripta est, licet ab Ecclesia non recea

† Aug. i lib. cōf. de dono p'seu. c. 12. & 121.
† Epist. 161. Enchi. c. 21.
† Enchi. c. 69. e 80.

† Aug. epist. 161. Enchi. c. 21.

† Hier. ad Gal.
c. 5.

† 24. q. 111. c.
maiores ei Leo
epi. 22.

dat, hæreticus est, et putat nanq; homo hic duræ ceruicis ecclesiam in qua spiritus sanctus manet, posse errare. Quo fit, ut post conciliorum decreta, eiusmodi homines tanquam hæretici condemnentur. PRO. Cur Apostoli in symbolo, in quo limbi meminerunt, purgatorium credendum esse non addiderunt? CAM. Ea in symbolo continentur, quæ aut occultum Trinitatis mysterium, aut uisibile humanitatis filij, per quem in gloriam filiorum Dei accessum habemus, aut consumationem eorum, quæ promissa erant, ostendunt. PRO. Contendis ergo idcirco limbi eos meminisse, quia in scripturis sanctis promissum erat per Christum esse aperiendum: purgatorium uerò non item? CAM. Rectè. PRO. Non solum hoc Augustinus dixit, ut disputari possit, uerum etiam sub conditione locutus est, si datur: quod non dixisset, si purgatorium certo credidisset, adeo enim anceps in re hac erat, ut quid denique sustinere uellet, ignoraret. CAM. Petri martyris cauillationes hæc sunt. PRO. Quid tu ei respondes? CAM. Paulum quoq; sic locutum esse respondebo, cum dixit, si tamen iustum est apud Deum retribuere retributionem. Et alibi Petrus, si nos hodie iudicamur in benefactis, de quibus minimè dubitabant, non quidem simpliciter dixit, dubitatur si detur, sed disputari poterit si datur. Passim plane Augustinus ubiq; hanc sententiam confirmauit, quippe ut peccata minima, hoc est uenialia in hoc igne mudentur. Fatetur ergo purgatorium ignem dari. PRO. Non tamen pro solutione pœnæ mortalium peccatorum. CAM. Vbi tu legisli Augustinum hoc dixisse? PRO. Quædam exprimendo, quæ purgantur, cætera negauit. CAM. Nil certè hoc Petri martyris consequens ualet, si tamen scire tu optas, cur uenialia exurantur, mortalia uerò non, hanc esse inter hæc differentiam animaduertere debes, nempe quia uenialia, quorum nulla pœnitentia præcessit, in hoc igne purgantur, mortalia uerò pœnitentiam habeant pro culpa necesse est, ut

DE PURGAT. IGNE

deinde poena in igne isto possit solui. PRO. Quis ista testatur?
 CAM. Augustinus, cum ait, hi uerò qui temporalibus poenis dis-
 gna gesserunt, per flumen igneum, & uada feruentibus globis
 horrenda transibunt. Quanta fuerit peccati materia: tanta & per-
 transeundi mora: & quantum exegerit culpa, tantum sibi ex hor-
 mine uendicabit quædam flammæ rationabilis disciplina. † PRO.
 Nil de mortalibus loquitur. CAM. Nonne dixit, qui temporalibus
 poenis digna gesserunt? PRO. Potuit id quod tu de poena mortu-
 lium contendis, exprimere. CAM. Audi quid idem Augustinus
 subiungit; Multi sunt qui credunt, quòd si supra fundamentum
 Christi capitalia crimina ædificent, peccata ipsa per transitorium
 ignem possint purgari, & ipsi postea ad uitam æternam peruenis-
 re, contra quos paulò post sequentia uerba subiungit. Quicumque
 enim aliqua de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi digne
 se emendauerit, & si habuerit spatium, longo tempore poeniten-
 tiam egerit, & largas eleemosynas non erogauerit, & à peccas-
 tis ipsis abstinerit, illo transitorio igne, de quo ait Apostolus, pur-
 gari non poterit, sed æterna illum flamma sine ullo remedio cru-
 ciabit. † PRO. Concludit ergo Augustinus, eum, qui se emendauit,
 & spatium habuit poenitentiam agendi, nec fecit, non posse in hoc
 purgatorio igne poenam peccatorum soluere. CAM. Absit hoc Aus-
 gustinum sensisse, sed hæc idcirco copulauit, ut sacramentum poe-
 nitentiæ nobis necessarium esse ostenderet, in quo & hæc satisfac-
 tio poenæ complectitur, quam si quis cum potest, contemptui ha-
 beret, uerum sacramentum poenitentiae non esset. Ipse nanque Aus-
 gustinus sic ait: siue ergo in uita tantum homines ista patiuntur:
 siue etiam post hanc uitam, non abhorret, quantum arbitror, à ra-
 tione ueritatis intellectus iste. † PRO. Hæc Augustini doctrina,
 Petri martyris sententia purgatorium excludit. CAM. Quo nam
 modo? PRO. Siue in uia, siue post mortem, alternatiua est. CAM.

Omnino.

† De verb. apost.
 ser. 32. dñi de
 clarat c. 4. ad
 Thesal.

† In serm. de se-
 tis ser. 4.

† Aug. ad Fr.
 in eremo se-
 44. & 46.

Omnino. PRO. Vnicam ergo partem sufficit esse ueram, nimis
 rum ut credamus in hoc mundo purgatorium esse. CAM. Dolo,
 non autem crassa ignorantia hanc cauillationem adscribam. Num
 de modo credendi Augustinus tractat, ut satis sit hic uel ibi esse
 nos credere? sanè non; immò potius an hic uel ibi pœna soluat
 de qua re interrogatus, aliquando hic, aliquando ibi, aliquando
 hic & ibi solui respondit. † Audiant latrantes quæso, ut hunc do
 lum effugere discant. Si enim dixeris mihi, si aut Romæ, aut Ve
 netijs decem pro pœna delicti solueris, eslo liber, non'ne alternatis
 ua promissio hæc est? PRO. Omnino. CAM. Quid si Romæ sol
 uas? num propterea Venetiarum Vrbs esse desinit? PRO. Minimè.
 CAM. Et tamen Petrus martyr, quia Augustinus dicit, quòd siue
 hic soluam pœnā in uita, siue post mortem in purgatorio igne, liber
 & mundus sum. si soluero in uita, purgatorium post mortem da
 ri ipse negat. non'ne cachinnatione magna dignum hoc delirium
 est? Ecce quàm optime Augustinus uos condemnat. Nolite deinceps
 sub Augustini pallio uestras nœnias tegere. Græcorum perfidiam
 oculis proponite: ea item legite, quæ ad negandum purgatorium
 ignem in Concilio Florentino attulerunt: legendoq; eorum uanas
 chimæras obseruate, ut deinde intra uosmetipsos dicatis, Deterio
 ra certè ea, quæ nos consideramus sunt: sapientiores nobis Græci
 fuerunt: qui si à Satana tentati ad tempus Ecclesiæ reslitterunt,
 deinde in eodē Concilio, cui Besarion uir doctissimus interfuit, pali
 nodiam cecinerunt. PRO. Sat prata biberunt. superest ut tibi dis
 cam, uale. CAM. Cum Geneuæ eris, saluere meo nomine Calui
 num iube: eiq; quicquid hic actum est recense. Non quidem dubi
 to quin correctione hos esse dignos iudicet, qui nobiscum de re
 hac disputare uolentes, nil præter quædam puerilia in medium at
 tulerunt, cæteris uerò Protestantium Rabinis dic, me eos excus
 atos habere, si perpetuò eam ob causam mordicus purgatorium

† Ut supra.

negabunt, quia ipsi nullam spem purgandi sua peccata in igne illo
habent. veritati nanque dolo resistunt: quod peccare in spiritum
sanctum est: cui obdurationem copularunt, ut neque in hoc neque
in alio seculo remitti possit. sic Deus eiusmodi homines
punit, ut dum ueritati credere nolunt, detur eis
obdurnatio, ut credant mendacio.

DIALOGVS SECVNDVS

CAPVT PRIMVM.

Quot purgatorij species sint, & quibus in locis peccatorum poena pensitetur.

GVLOCTA. CAMERARIVS.

VM iamdudum multas species purgatorij te ostensurum spononderis, age quaeso, ut tuo ex ore tam locos, q̄ tempora, & modos purgandi peccata, quorum culpa remissa iam est, paucis intelligam. CAM. Purgatorium, ubi

Primū Pur
gatorium.

poenas peccatorum absq; ullo corporis dolore pensitamus, lauacrum regenerationis est: tunc enim quia in sanguine Christi summersi, (qui peccata nostra in profundum maris proiecit, †) peccatis morimur, & ab omnibus maculis mundati in nouitate spiritus sic resurgimus, ut nouus homo regeneratus rectē dicere possit, Languores nostros ipse tulit & dolores nostros ipse portauit. † nullo purgatorio igne pro præteritis peccatis opus habemus. si quidem certo scimus tam culpam, q̄ poenam ibi esse deletam. GVLO. Datur ne modus soluendi poenam eorum peccatorum, quæ post baptismum committuntur? CAM. Non absq; corporis cruciatu hæ peccatorum poenæ delentur; hinc sanè multa purgatoria à Domino constituta sunt. GVLO. Perge, ut reliqua audiamus. CAM. Purgatorium secundum affligens mundus iste est, in quo multifariam, multisq; modis poenam peccatorum soluimus. GVLO. Age quaeso ut speciatim singulos hos modos intelligam. CAM. Meminisse te autumo ab Abele usq; in hunc diem paucos apertos homines, simplices, ingenuos, iustos, aut uiros bonos uisos fuisse: uersutos autem, obscuros, atq; astutos innumeros. GVLO. Ita est. CAM. Scito igitur

Baptisma.

Secūdu Pur

DE PURGAT. IGNE

ut hominem homini propter iniustorum flagella purgatorium esse posse, sicuti Dauidi euenit, & multis iustis ab impijs afflictijs.

GVLO. Quid istud? CAM. Hi plane obscuro homines, iustis, eos affligendo, pro purgatorio poenae peccatorum perpetui fuerunt.

GVLO. Omnibus? CAM. Vtique. GVLO. Non quidem omnes homines affliguntur. CAM. Neminem iustum inueniri posse Augustinus censet, qui alterum malum hominem eum affligentem non habeat.

GVLO. Hos cruciatus audiamus. CAM. Quis enarrans

† Aug. hom. 29.

Martyrium.

di finis? GVLO. Quaedam saltem quasi reliquorum exempla recense. CAM. Martyrium, quando ab impijs iusti occiduntur, principio proponam, in quo non modo culpa, sed poena quoque peccatorum remittitur, uti stephani historia docet, qui caelos apertos uidit, & iesum stantem a dextris patris: alias non iustus, nisi poena quoque ei remissa fuisset. Latronis item, qui ex ore Domini audiuit, Hodie mecum eris in paradiso, nam scriptum est, nil cor inquinatum posse in caelorum regnum intrare. † secundo uero loco reliquas persecutiones addam, quas in mundo patimur, ut deleta culpa omnis poenae macula hac ratione auferatur. GVLO. Satis quidem caeteris prodesse reor, ut quas tu passus es afflictiones recenseas. efficies profecto, ut maiori cum patientia suas alij sustineant. CAM. Aliorum, qui me iustiores sunt, cruciatus obferuant. GVLO. Semel loquendo omnia narra. CAM. Quis eorum non misereatur, qui dum diuites esse solerent, propterea quia iustitiam sectabantur, uxore, patria, amicis, filiis, dignitatibus, ac bonis omnibus spoliati sunt, & cum iniquis ab iniquis reputati? Fera reum ne cor aliquod reperiri poterit, quod aduersam fortunam hominis, qui fodere nesciens, ac mendicare erubescens, & panem, quem quaerit, plerumque cum fletu miscere compellitur, non misereatur? Quis non lacrymas effundere cogatur, si eorundem uxores diuites eo calamitatis uenisse conspexerit, ut cum Thobie uxore

† Apocal. 21.

Persecutiones
et caetera q
in hoc mundo
patimur.

re ad opus textrinum sese conuertere coacti sint, itaq; de labore manuum suarum uictum, quem consequi possunt, referant? Porro non ne parentibus purgatorium est, cum turbato mortalitatis ordine filij in ipsa persecutione ante patrem diem obeunt, et tamen ad Christum conuersi cum iube summis dicunt, Dominus dedit, Dominus abstulit. si bona de manu eius accepimus, cur non & mala suslineamus? Quid de illis dicam, quos natura corde & uiribus fortes genuit, & tamen cum eos uilissimi quoq; homines compellunt, maximas iniurias Christi nomine perferunt? non ne purgatorium hoc illis est? num discoloris monachis, qui intra monasterij parietes se continere nolunt, purgatorium domus illa est, cum exeundi potestas à prudentibus Prælati eis aufertur? Non ne contra, uita discolorum fratrum, pijs purgatorium est, dum quibusdam demoniacis insidijs pijs religiosorum mentes tribulationibus, quas parant, à consueta pace sic abducunt, ut eos plerunq; tædeat uiuere. non ne in istis sententiam illam Augustini ueracem esse manu attrectamus, cum ait, neq; peiores homines ipsis malis monachis, neq; meliores ipsis pijs monachis se in mundo uidisse? Num cæteris anachoretis, sicut et Hieronymo, purgatorium est, quando opiparis apparatibus neglectis, panem, aquam, carieq; & herbas, dapes sibi esse eligunt: ac pro lecto eburno herbis, & frondibus stramēta sibi inculta super terram faciunt? Num insuper & alij qui Hieronymum imitantes, modico somno contenti, reliquum diei tempus quod superest, aut orationi, aut sacrarum literarum studijs, non eam ob causam impendunt, ut docti apud homines habeantur, sed potius ut disputando atq; scribendo, si qua eis à Domino reuelata sunt, fratribus ob christianam pietatem communicare possint? non ne acerrimum purgatorium, si spreto maximo podagræ cruciatu, qui uoces, lachrymasq; simul emittere eos plerunque compellit, summis uigilijs perenniꝫ studio, magna cum animi alacritate, his in rebus suam uoluntatem

DE PURGAT. IGNE

occupant? Num pijs mulieribus immorigerati uiri, filiorumq; generatio atque educatio, purgatorium non sunt, ut hac ratione uiam ducentes, per fidem & partum saluæ fiant? † Num rusticis purgatorium non erit, dum fodiendo uix sibi & uxoribus, ac filiis panem quærere possunt: illum deniq; si habeant, aut milites, aut hi qui deteriores ipsis militibus sunt, ab eorum faucibus ui illum eripiunt? Nonne pro his rectè scriptum est: homines & iumenta saluabis domine? † Quid deniq; dicam? omnem animi immensum dolorem, si in Christum referatur, purgatorium tale esse, quale martyrium sanguine fuso est. sic enim acutus gladius Mariæ pertransiuit animam. † His summam peccatorum contritionem addo, ut contritio illa uehementissima, mundi huius purgatorium sit. Dominus namq; dixit, Remittuntur ei peccata multa, quoniã dilexit multum. † GVLO. Quid si Magdalene dolor non adsit, ut multum doleat, doleat tamen sæpe? CAM. Scis Guloceta, sola contritione nobis culpam peccatorum hoc modo remitti, ut æterna in temporalem cõmutetur, sicut scriptum est, Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam, & tu remisisti impietatem peccati mei. † pœna uerò, quæ contritione non adeo magna, adhuc remissa non est, clauium uirtute à sacerdote, qui confitentis peccata audit, ex parte remittitur. Ita quidẽ ut sæpe confitendo omnis pœna remittatur. † GVLO. Erit igitur absolutio ipsa, quæ à sacerdote fit, purgatorij spes una. CAM. Omnino. GVLO. Quid si corde contrito post confessionem sæpe eum peccasse doleat? CAM. Si prima contritio, culpam et pœnam æternam in temporalem pœnam commutari obtinuit, ne frustra sæpe coneratur, pœnæ temporalis pro mensura contritionis, remissionem obtinebit. † Enarrauerim hæc pauca, ut horum exemplo cætera cognoscantur, quibus in hoc mundo pœnam peccatorum soluimus, ut mundati ab omnibus in regnum cælorum intremus. GVLO. Nonne pro martyrio, in mundo isto, conflagrationis ignis

Contritio.

Absolutio sacerdotis.

Ignis cõflagrationis

† 1. Thimo. 2. 2.

† Psal. 35.

† Luc. 2.

† Luc. 7.

† Psal. 38.

† Tho. in opus. in explanatiõe orat. dominice in quia petitiõe

† Dixi in dial. c. 1.

erit his qui illis flammis exurentur? CAM. Quomodo martyrium fidelibus poenitentibus purgatorium est, eodem modo ignis ille pijs hominibus, qui signa proximi ignis praevidentes, constanti animo Domino adiuuante ad sustinendum illum corda prae parabunt, purgatorium esse poterit. Tercium purgatorium post mortem, ignis ¶ Purgato. inferni. inferni est, prope limbum existentis, de quo in primo Dialogo fuissime locuti sumus. GVLO. Est ne illorum opinio uera, quibus placet praeter hunc inferni ignem, multa loca à Domino esse constituta, in quibus animae fidelium peccatorum poenam pensitent? CAM. Gregorius Papa primus Dei providentiam contemplans, hanc historiam narrat; cuidam nimirum presbytero, qui balneis uti consueuerat, hoc accidisse, ut dum balneario crebro magna cum obaritate sibi seruianti ex obsonijs, quae attulerat, gratificari uellet: ille respondit, mihi ista quare das pater? iste panis sanctus est: ego hunc manducare non possum. Ego enim, quem uides: huius loci Dominus aliquando fui: sed culpis meis hic deputatus sum. si autem mihi praestare uis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, ut pro peccatis meis intercedat. Et tunc te auditum cognosce, cum huc ad lauacrum ueneris, & me minime repereris. ¶ GVLO. Liber ille Gregorij non est. CAM. Quid si miraculum falsò enarratum esset. Num patrum nostrorum auctoritate id demonstrari non poterit? GVLO. Quos tu auctores habes? CAM. Hugone de sancto victore auctore loquor, & Vincentio Gallo & Thoma. & quibus placet animas à corpore segregatas, exire posse è locis suis, & apparere uiuis, eadem certe Dei permissio utrunq; facit. GVLO. Poenam ignis illi sentiunt? CAM. Quo enim modo Dæmones ubicunque sunt, perpetuò inferni poenas sentiunt, iam ut excedo nullam quietem nanciscantur: & eodem animae quae in iudicio condemnationis ad sustinendum has poenas ignis ad tempus iudicatio sunt, in quocumque loco permanerint, poenas dant. GVLO. Damni poena duntaxat

Loci extra ignē inferni in quibus aīe purgantur.

Greg. lib. dialo.

4. c. 5 s.

1. Cor. q. 4.

In speculo moral. q. 10. de pur.

4. sent. dist. 2

q. 1. ar. 1.

Pri. q. 89. 8.

secundū 4. dist.

45. q. 1. ar. 1.

q. 3. 6. 1.

SINOT

DE PURGAT. IGNE

illa ignis purgatorij est ob carentiam uisionis Dei, uel sensus quoq;
uti alij censent? CAM. Dominus quidem est, qui ignem illum fecit,
iustiq; ut illorum flammis ad tempus urentibus, pena peccatorum
pensetur, cuius sensum nemo cognouit. Augustinum tamen lege,
qui testatur ita ignem nostrum sese ad ignem purgatorij habere,
sicut ignis depictus ad ignem uerum. † Cui Hugo subscribit. †
Hoc menti retine; hoc dum concionaris, auditores tuos doce, ne deinceps
in laqueos Lutheranorum incidant. GVLO. Qui laquei? CAM. Fatentur
Lutherani duo purgatoria, alterum baptismi, alterum afflictionum,
& tertium ignis inferni propterea negant, ut bona opera nostra mortuis
suffragari posse, simul negent. At hoc quare? nisi ut tanquam ecclesie
Romane hostes pauperrimis presbyteris, ne de altari, cui seruiunt,
uiuere possint, his nugis auferant? GVLO. Quid igitur predicabo? CAM.
Id epos credere oportere, nempe, ut quo modo primum purgatorium
lauacri, secundum afflictionum non excludit, eodem baptismus, &
mundi afflictiones, purgatorium ignem inferni non auferant: ut uel
hic & non ibi, aut ibi & non hic, uel hic et ibi poenam peccatorum
soluamus. † GVLO. Quid illud ibi & non hic? CAM. Paulo ante
diximus, poenitentia a sacerdote iniuncta partem poenae peccatorum
remitti, quam si aliqui soluere in hoc mundo nolunt, possunt
sacerdoti respondere, in purgatorio igne illam soluere uolumus.
GVLO. Caietano tu subscribis. CAM. Casum se proponere
Caietanus inquit, qui possibilibus non est, si quidem nemo hanc
poenitentiam respicere potest, ut signum crucis semel in fronte
signet. GVLO. Quid tu sentis? CAM. Aut oneroso sacerdoti
imputandum esse, si cum duram imposuisse poenam, audito
responsu consentientis, nolit faciliorem ei precipere, saltem
ut crucis signo frontem signaret, sicut Caietanus inquit. Satis
cum sit, ut modicum passus, in infinita Christi passione ipsa
poenitentia uigoretur. † Aut delicato poenitenti, qui negligat
crucem in fronte

† Aug. i. psal. 12.
† Mach. lib. 2. c. 1.
12. & 1. Cap. 3.

† De ciuit. D.
lib. 2. c. 1.

† 4. p. 100.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.
† 1. lib. 1. c. 1.

† 1. Petri 1.

in fronte signare, suspectus utiq; mihi esset, ne cum Lutheranis
satisfactionis sacramenti poenitentiae partem contemnat: tametsi in
purgatorio igne illa se soluere uelle dicat. Verum quia credendum
est ei in actu confessionis, sic ei responderem, frater, alium quære
qui te absoluat.

CAPVT SECVNDVM

Expedit ut hic poenam peccatorum soluamus, ne grauior
rem in purgatorio igne sentiamus.

GVLOCTA. CAMERARIVS.

VID illis respondebo, qui animaduertentes purga-
torium ignem ad tempus peccatores affligere, pur-
gatorium simul & Ecclesiam irridentes, hunc in
modum loquuntur: Non pertinet ad nos, quandiu
moras habeamus, si tandem ad uitam æternā perrexerimus. CAM.
Tandiu argue, obsecra, increpa, donec sequentia Augustini uerba
auscultent. Nemo hoc dicat fratres charissimi, quia ille purgatorius
ignis durior est, q̄ quicquid potest in hoc seculo poenarum uideri
† De ciuit. Dei aut cogitari, aut sentiri. † GVLO. Qui propter ignauiam nimis cons-
lib. 1. c. 13. fidebant, his auditis quadam pusillanimitate ducti temere desperas-
bunt, CAM. Facile timore isto perterriti lachrymas in uia emittes-
re poterunt, quibus peccatorum maculas abluant, itaq; spem fir-
missimam, ne deinde flammis exurantur, habeant. GVLO. Num
toto uitæ cursu plangere cogentur? CAM. Modicum plerunq; suf-
ficere Petrus testatur; sic enim ipse ait. Modicum nunc si oportet
contristari in uarijs tentationibus, ut probatio fidei uestræ multo
pretiosior sit auro, † quod quidem aurū, ut Paulus ait flammis pur-
gatorij ignis non exuretur. † Multis nanque placuit, plus prodesse

DE PURGAT. IGNE

lachrimam, quam poenitens in uita emittit, decem annis purgatorij ignis, † quo planè sensu uerba illa intelligenda sunt. Diem pro anno dedi tibi. † GVLO. Quid causæ est ut Deus longiori tempore, duriorèq; poena in igne purgatorio animas exurendas esse statuerit? CAM. Facile huius rei causam inueniet quisquis spòte aliquid agere, obedientiamq; Domino præstare longè maius opus esse animaduertit, omni poena, quam condemnati post mortem sustinemus, quo tempore nil mereri, aut demereri quimus. Obedientia quidem urget, quam Dominus ab homine exigit, iuxta illud, Nunc cognoui quòd timeas Deum, quia obedisti uoci meæ. † Hinc certè prouenit, ut plus ille mereatur, qui iniunctam à sacerdote poenitentiam agit, altero qui sponte hoc modo poenam soluit. GVLO. Expedit ergo ut poenitenti dicamus, fili, ecce à Domino, qui contritionem tuam inspexit, æterna poena in temporalem commutata est, & auctoritate clauium meo mysterio, dum manum supra caput tuum imposui, pars quoq; poenæ à Domino tibi remissa est. Atqui scire te uolo, in purgatorio igne reliquam partem te soluere oportere, nisi in uita hoc agas, quemadmodum propheta Dauid egit, qui sciens sibi esse remissam, pro poena Domino narrabat, peccatum coram se esse semper, non ut illius recordaretur, nil aliud agens, sed potius, ut memor peccati eam ob causam persæpe contereretur, quia contritio frequens, ut magna pars poenæ remittatur, impetrat. CAM. Salubris admonitio hæc erit. GVLO. Quid si poenitēs resistat? CAM. Absque illius poenitentiae contemptu, dicere fas ei est, id quod uiuus præstare non possum, post mortem in igne purgatorio soluam. GVLO. Quandiu pro quolibet peccato flammæ purgatorij ignis peccatoris animam exurent? CAM. Incertum hoc nobis esse Augustinus respondet, tu uerò Doctores lege; & consideratis quarumlibet peccatorum, grauitateq; supplicij, quæ cum ipsa longituidine sic compensari solet, ut tempus breue iudicij pro mille annis

† Ludolphus de
uita christi. lib.

1. c. 20.

† Ezech. 4.

† Gen. 22.

† Ang. ser. 4. de reputetur, præsertim cum corpora quoque in illo igne ardebunt, †
 sanc. ei ser. 4. 1. & his perlectis tibi ipsi responde. Hoc unum ego semper cogito,
 quod Bernardus dicere solebat, beatum se existimare, si pro pœ-
 na suorum peccatorum usque ad iudicii diem in purgatorio igne
 exuretur. GVLO. Eam fortasse ob causam Bernardus sic loquus-
 tus est, quia pœnam damni hoc est carentiam uisionis Dei in illo
 igne sustinemus, non autem sensus. CAM. Augustinum ego sequor
 dicentem, ita ignem nostrum sese ad ignem purgatorii habere, sicut
 ignis depictus ad ignem nostrum. †
 † Dixi supra c. primo.

CAPVT TERTIVM.

Quæ populo de ipso purgatorio igne prædicanda sint.

GVLOCTA. CAMERARIVS.

VID ex his, quæ scripsisti, ijs qui me audient, com-
 municaturus sim, tuo ex ore nunc audire optarem.
 CAM. Dei spiritus tuo in ore loquetur. GVLO. Ita
 fore credo, interim tamen scire ex te uelim quid tu,
 Deo te totum committens ex his quæ scripsisti, coram populo præ-
 dicares? CAM. Ea sanè fratribus proponerem, quæ Dei spiritus
 mihi indigno peccatori reuelauit. GVLO. Quid diceres? CAM.
 Viri fratres, iam uidistis ueram Ecclesiam Dei, quam unam sanctā
 catholicam, & apostolicā confitemur, Romanam esse, quæ palmites
 suos per totum orbem distendit: reliquas uerò, quæ ab Apostolorū
 temporibus aliter senserunt, q̄ Romana senserit, sectas, ac satanæ
 synagogas fuisse. † uidistis quoq; tam apostolos, q̄ eorundē apostol-

† In nostro libelo
 lo de vera Ec-
 clesia Dei.

DE PURGAT. IGNE

Argumentū
pro purgat.

lorum discipulos atq; patres omnes, quotquot à Christo usq; in hūc diem fuerunt, Christi exemplo orasse, qui pro Lazaro mortuo suis lacrimis orauit. Videtis insuper quot sacræ scripturæ testimonijs hæc Ecclesiæ consuetudo orandi pro mortuis fuerit comprobata, nullum item orthodoxum scriptorē inueniri, qui aliquando purgatorium negarit, omnes uerò illud confiteri. sed quid præterea? nempe ut nec Martinus Lutherus illud ausus fuerit negare, ac deniq; doctissimos Græcos, qui aliquando illud negauerant, apertam palinodiam in Concilio Florentino cecinisse, ac perpetuo pro defunctis orasse. Ad hæc uos fideles Christiani, qui ueritatem inquiritis, hoc aliud pro ipso Purgatorio considerate. Cum enim quædam hæresis orta fuisset, quippe animas ante corporum resurrectionem in paradysum intrare nō posse, nec interim animas in purgatorio igne detrimentum aliquod pati; in Cyrillum hoc audientem, tantum dolo rem irruisse scriptum est, ut tæderet eum amplius uiuere, Ecclesiā uero tribus diebus orationi et ieiunio intētam à Domino obtinuisse, ut Hieronymus mortuus iam, Eusebio eius discipulo manifeste appareret, cui benigna confortatione eum alloquens dixit. in hac secta mortifera minime formida, cum iam sibi finis imponēdus erit. Cyrillo, cunctisq; fratribus nuncia, ut die crastina, iuxta præsepe Domini, ubi meum quiescit corpus, omnes in unum conueniant, tam catholici, q̃ illius sectæ uiri. Et tu trium hominum, qui in hac sunt Vrbe hac nocte defuncti, cadauera inhumata in locum, in quo meū est humatum corpus, facies deportari: super quibus saccum, quo ipse utebar, ponens, statim uitæ pristinae redditi, hanc radicitus hæresim extirpabunt. Quo audito, fiebat interea ab illius sectæ cultoribus derisui, credentibus fortasse quòd foret exinanita manus Domini. Eusebio tamen orante, ac dicente, Deus, cui nihil est impossibile, nunc preces tuorum exaudi fidelium; et ut tua, quam dedisti, fides intemerata, inuiolataq; per secula maneat, ac etiam hos

rum error appareat, & per merita & intercessionem gloriosi tui Hieronymi dilecti, introduc in hæc cadauera animas, quas de ipsis egredi uoluisti. Qua quidem oratione finita, singulorum, sacco, quo supra carnem gloriosus Hieronymus utebatur, tangens cadauer, protinus in id uitæ spiritum introduxit. Qui homines apertis oculis, omnibusq; uitæ signis ostensis sunt perfecte resuscitati. Et coeperunt beatarum animarum gloriam et peccatorum poenas tam purgatorii q; inferni omnibus nunciare. Populus uero tam fidelis, quam sectæ illius, immensas laudes Deo retulerunt. † GVLO. Nescio qua ratione his auditis Lutherani os audent aperire. CAM. Quanquam Erasmus, qui omnium librorum Augustini censor esse uoluit, omnis no taceat, quod magnum ueritatis signum est: non tamen Protestantes respondere desinunt, hanc epistolam suppositâ esse. GVLO. Satis manifestam cauillationem hanc esse, tum ea ratione patet, quia falsitas nisi doceatur, minimè præsumenda est: tum etiam, quia epistola illa Cyrilli est ad Augustinum missa, qui stylum Cyrilli diu nouerat, & uitam Hieronymi enarrans ei fidem adhibuit. CAM. Non quidem ut Lutherani credant, laborandum tibi est: qui omnes historias etiam histriorum, si eorum sectæ faueant, & historias (etiam Iosephi) si quæ illis aduersantur, floccifaciunt. sed ut illis prodesse possis conandum, qui ueritatem scire summa cum pietate optant. GVLO. Quid rectè credentibus post eorum mortem supererogationis opera, & sacrificium altaris posse eorum animabus prodesse præter hæc dicam? CAM. Agite fratres obnixè rogo, ut dum uiuitis, uos ipsi peccata uestra elemosynis, ieiunijs, orationibus, & sacrificio Eucharistiæ redimatis, quando beatus est liberum exire, q; post uincula libertatem quærere. † Vos ipsi hæc agite, & uosmetipsos affligite, scientes quod si consilium hoc neglexeritis, Deum ipsum in uos animaduersurum, ne forte, cum hanc ob causam cruciatus suslinere necesse sit, cum Iob acclamantes

† Aug. epi. 206.

† Aug. Psal. 95.
pla. 2.

DE PURGAT. IGNE

dicatis, Misere mini mei, misere mini, uos saltem amici mei. † Nam scriptum est, iustus sperat in morte sua. † non ut post mortem speret: si quidem tunc rem pro spe capit, sed quia in uita sic uixit, ut mercedem post mortem sperare queat, quemadmodum alio in loco scriptum est, Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defensionis suae benedicetur. † GVLO. Quid si dicant. Optamus quidem hoc agere, sed humana fragilitate impediti, aliter uitam ducimus, q̃s optamus. CAM. Ab illo sapientiam petant, qui affluenter omnibus in fide non existentibus eam dat. † GVLO. Quid si orantis culpa non detur? CAM. Omnium etiam occultorum peccatorum contritionem habeant, & Deo omnia committeutes, sustentationes eius hic uel ibi, aut ibi & non hic, uel ibi & hic, sicut Domino placuerit, sustinere parati sint, † scientes raros esse illos, qui non sustinent pœnas hic, sed solum in futuro, interim tamen ne quando desinant pro mortuis orare, sed iesu sirach consilium sequantur, qui hunc in modum filium adhortabatur: fili produc lacrimas in mortuo, & quasi dira passus incipe plorare: & ne despicias sepulturam illius. † & alio in loco, mortuo ne neges gratiam. † non quidem ut papæ adularentur, iosephus in libro Machabæorum, Thobias & iesus sirach ista scripserunt, sicut Lutherani acclamant. GVLO. Quid si pro illis misericordie huius opera fiant, qui in cœlo manent, ac nostrorum bonorum proinde non egent, quia summo bono fruuntur: quod summum non esset, si aliquo opus haberent: uel pro illis qui in inferno pœnas æternas dant? CAM. Si qui propter incertitudinem status mortuorum putantes eos in purgatorio manere, in his miserationibus sese exercuerint, quanq̃ illi in inferno maneant, suas cōsolationes hæc agendo, hi qui hæc agunt, in primis sentient; deinde pro se & alijs in purgatorio existentibus apud Dominum acceptæ erunt. Sic enim orationes nostræ in sinum nostrum plerunq̃ cōuertuntur. † GVLO. Quid præter hæc? CAM.

† Iob. 17.

† Prouer. 14.

† Eccl. c. 1.

† Iaco. c. 1.

† Diximus saepe
dialogo primo.

† Eccl. 38.

† Eccl. 7.

† Aug. Enchi. c.

109. et ser. 32

Argumentū
vltimum pro
purgatorio

Omnibus suadeas uolo, ut minime de purgatorio igne, frustra aere rem uerberando, disputare uelint, sed potius librum hunc ad finem usque legant, et deinde quid eis credendum sit, intelligant. GVLO. Poteris itaq; tu eleganti pbrasi librum hunc excudere, ut tum res rum, tum sermonis suauitate allecti, alacri animo illum legant. CAM. Quid mihi cum rethoribus? quid cum elegantia sermonis? num grammatistis scribo? qui perinde uerba, contempta re, commendant, ac illi faciunt, qui dum alicuius mulieris pulchritudinem laudare uolunt, omnem laudem ornatui uestimentorum duntaxat tribuunt. Non quidem res sacræ Lenocinio Ciceroniano egent, nec scribi possunt, quemadmodum in nostro rhetore † multis argumentis aperte probauimus. Legant igitur quotquot piy Lectores erunt, cæteri contemnant, ac uidentes non uideant. Scio enim multos uocatos, paucos uerò electos esse, animaduertant tamen interim qui catholici sunt, duriores hunc ignem fore omnibus pœnis, quæ in hoc mundo, aut uideri, aut cogitari possunt. †

FINIS.

Romæ apud Antonium Bladum Impressorem
Cameralem. Anno M D LVII

† De vera eccle.
Dei dialog. 2.

† Aug. in ser. de
sanc. ser. 4.

ERRATA.

Fol. 2. pag. 2. ver. 10. rogo dele

Fol. 8. pag. 2. ver. 23. consequuntur

Fol. 10. pag. 1. ver. 12. persuadere

Et pag. 2. ver. 1. cum duo

Fol. 18. ver. 2. hoc nobis

Fol. 34. pag. 2. ver. 6. Et 7. Et resurgit itaq;

septies quoq; quæ iniustus est gratia Dei ad
iustitiam conuertitur.

Fol. 37. ver. 7. audiant lactantes

Fol. 43 pag. 2. ver. 15. ne quando lege nequaquam

FINIS

Roma apud Antonium Bladum Impressum
Comastum. Anno M D LVII

